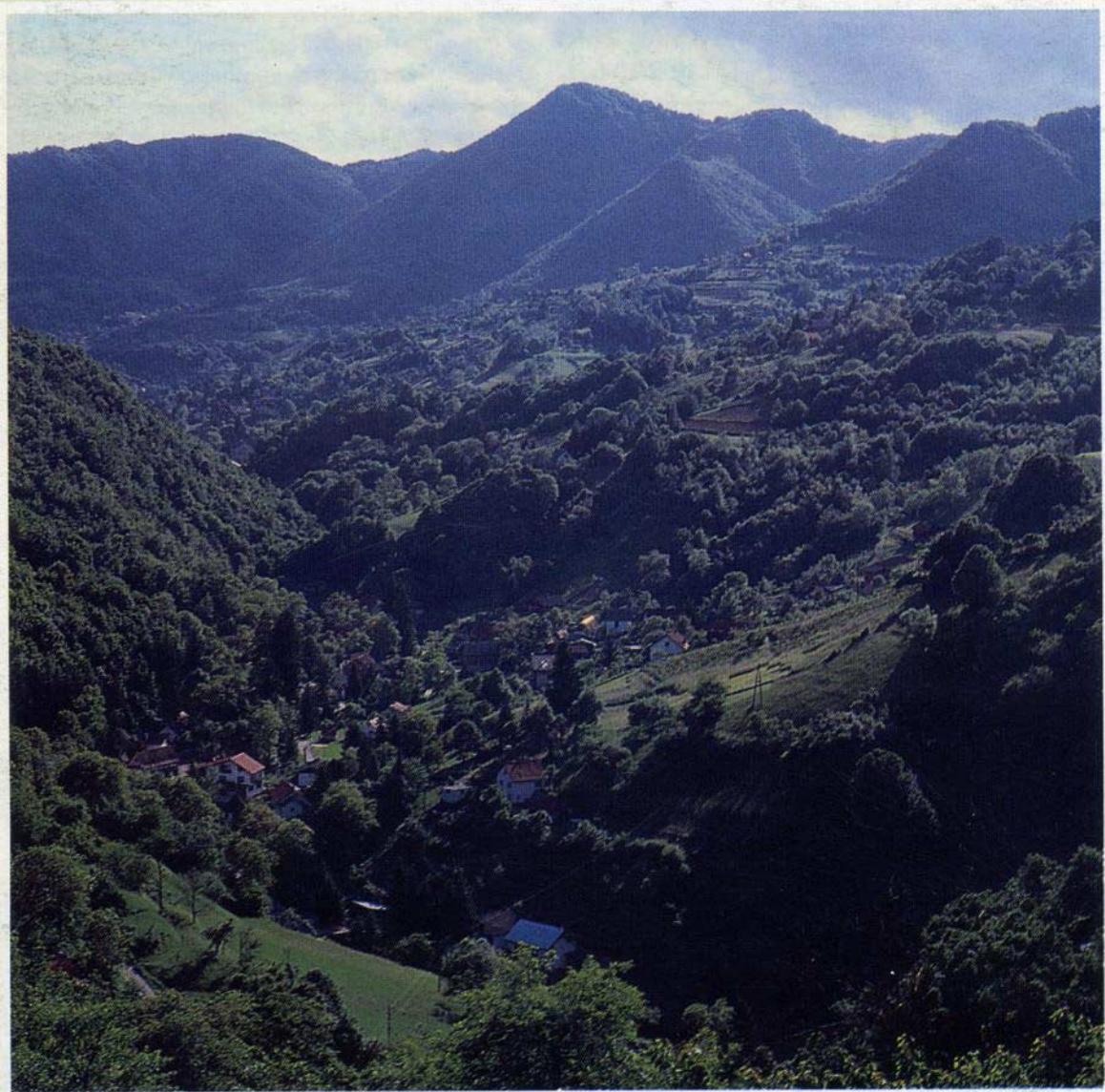

HRVATSKI **PLANINAR**

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 93

SVIBANJ
2001

5

IZDAVAČ:

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB

TEL./FAX: 01/48-24-142

TEL. 01/48-23-624 (R.D. 8-15 H)

E-MAIL: HPS@ZG.TEL.HR

WWW: PUBWWW.SRCE.HR/HPS

UREDNIK:

ALAN ČAPLAR

SV. MATEJA 7, 10010 ZAGREB

TEL. 091/51-41-740

TEL. 01/66-88-512

E-MAIL: CAPLAR@RUDJER.IRB.HR

UREĐNIČKI ODBOR:

DR. BORISLAV ALERAJ

DARKO BERLJAK

DR. SREĆKO BOŽIČEVIC

VLADO BOŽIĆ

TOMISLAV ČANIĆ

MLADEN FLISS

ZDENKO KRISTIJAN

PROF. KRUNOSLAV MILAS

PROF. DR. ŽELJKO POLJAK

TISAK:

»EKOLOŠKI GLASNIK«

DONJA LOMNICA

ISSN 0354-0650

Svibanj 2001

May 2001

Broj 5

Number 5

Godište 93

Volume 93

SADRŽAJ

<i>Krunoslav Milas:</i> Na rubu legendi i priča.....	129
<i>Darko Grundler:</i> Malik Tintilinić u Gorskem kotaru	132
<i>Tomislav Sablek:</i> Tuga za Jankovcem.....	135
<i>Jasna Žagar:</i> Tiha planinska čarolija Kalnika	137
<i>Miro Lay:</i> Zimski dan u Velikom Lomu.....	139
<i>Zvonko Trdić:</i> Neobičan crtež na Kleku	141
<i>Tomislav Pavlin:</i> Od Dinare do Čvrsnice	142
Proljeće na Velebitu, fotografije: <i>Ivan Fumić</i>	144
<i>Miljenko Pavešić:</i> Ljepote ogulinskog kraja.....	146
In memoriam: Tomislav Jutrović i Zvone Blažina	148
Planinarski tisak.....	149
Tko je što u hrvatskom planinarstvu: Bernard Margitić	151
Zaštita prirode	152
Speleologija	154
Pisma čitatelja	156
Vijesti	157
Humor	160

Slika na naslovnici:

Oštrc u Samoborskom gorju, foto: Alan Čaplar

- **ČASOPIS izlazi u 10 brojeva godišnje** (za srpanj i kolovoz, te studeni i prosinac kao dvobroj). Prvi broj izašao je **1.VI. 1898.** kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do travnja 1991. izlazio je pod imenom »**Naše planine**«.
- **PRETPLATA** za kalendarsku godinu je **100 kuna (za inozemstvo 50 DEM)**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun br. **30102-678-5535**, pri čemu na uplatnici u rubrici »Poziv na broj« treba **obavezno** upisati svoj **preplatnički broj**, koji se nalazi uz adresu na omotu svakog dostavljenog primjerka. **Novi preplatnici** svoj preplatnički broj trebaju zatražiti od Hrvatskog planinarskog saveza. **Preplata za inozemstvo** uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**.
- **SURADNJA:** Članci i vijesti trebaju biti **pisani s proredom među recima**, a mogu se slati poštom ispisani, na disketi ili putem e-maila. **Prednost imaju** članci i vijesti popraćeni što boljim izborom **fotografija, dijapozićiva, creža i skica**. Ilustracije se na zahtjev vraćaju autorima. Uredništvo zadržava pravo kraćenja i obrade tekstova, posebno za priloge duže od 4-5 stranica.

NA RUBU LEGENDI I PRIČA

prof. KRUNOSLAV MILAS, Zagreb

Postoji li planinar ili ljubitelj planina u Hrvatskoj koji nije čuo za klečke vještice? Svatko tko obilazi hrvatske planine i ima bar malo sluha i zanima ga za narodne predaje i legende zasigurno je čuo za razne posjetitelje planina, od hajduka i svatova do vila i vragova. Tko zna što se tamo gore sve dogada? Noćni plesovi vještice, zakapanja ljubavnika, kojekakva ukazanja i okupljanja vila u tamnim šumskim noćima...

Naše su planine prepune priča, legendi, manje ili više poznatih predaja. Nekoć su se one prenosile pripovijedanjem u dugim noćima oko vatre po planinskim selima i stočarskim katunima. Ili su nastajale iskustvom opterećenim maštom u selima podno planina, u kojima je svaki i najmanji pogled prema krševitim vrhovima pobudio strah. Neke su vjerojatno nastale i namjerno, iz želje stanovništva da nitko ne vršlja po njihovim šumama, pašnjacima i stijenama koje su bile samo njihovo carstvo. A negdje, možda, i iz silne želje neukih ljudi da se, barem tamo gore, u planini, nekada događalo nešto zaista značajno, sudbinsko, kad je već ovdje u nizini sve tako obično, pusto i siromašno.

Koliko li samo želje za morem i prostranstvima pokazuju predaje o velikim alkama na vrhovima naših brda za koje kažu da su se nekada, kada je svuda uokolo bilo more, vezivali brodovi! A upravo sam tu legendu čuo kako na krajnjem jugoistoku Hrvatske, tako i podno Llice i Dinare, ali i u srednjoj Bosni oko Fojnice. Osobno su me nakon povratka s nekog od dinarskih vrhova ispitivali seljani jesam li vidio te čuvene alke. Nisu mi povjerovali da ih gore nema. Prije bi povjerovali da ja gore uopće nisam bio, ili ih, jadno gradske celjade, nisam znao pronaći!

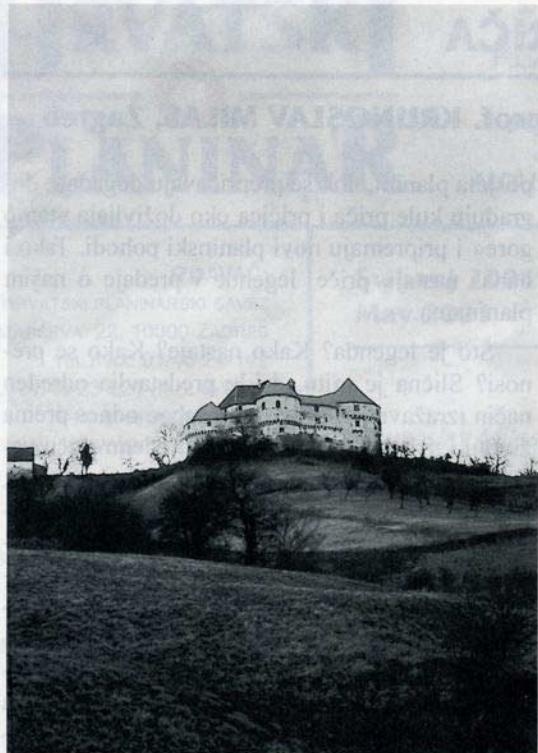
Ali, priče nastaju i dalje. Danas u dugim planinskim noćima, ponovno oko vatre, ovoga puta najčešće među izletnicima i planinarima. Potaknute istinitim događajem, nadograđene uz gitaru i pjesmu, svoje bi pravo lice izgradivale dalje pre-pričavanjima telefonima, internetima i susretima u gradu, u onim danima između posjeta planini i

posjeta planini, dok se prepričavaju događaji, dograđuju kule priča i pričica oko doživljaja »tamo gore« i pripremaju novi planinski pohodi. Tako i danas nastaju priče, legende i predaje o našim planinama.

Što je legenda? Kako nastaje? Kako se prenosi? Slična je mitu, dakle predstavlja određen način izražavanja iskustva, poseban odnos prema životu i svijetu. Ona oblikuje određenu priču vezanu uz stvaranje nečega, ili pak uz neku osobu, pojavu, događaj ili ljudsku tvorevinu koju obrađuje na poseban način, stvarajući tako uzorak jednog tipa ponašanja ili odnosa prema životu i svijetu. Dok se u starim legendama redovito prepliću realni i fantastični likovi, u novijim planinarskim pričama, koje bih ovdje jednakovo volio predstaviti, likovi i događaji su stvarni. Upravo stoga što te priče postaju obrazac jednoga, svakako posebnog načina života i ponašanja, dobivaju na snazi i teže da postanu prave legende.

Legende nastaju obično neprestanim prepičavanjem nekoga zanimljivog, često i smiješnog događaja koji se onda predajom »od usta do usta« često bogato »iskiti«. Ponekad zato i prestanu biti istini nalik, ponekad tome i ne teže, ali postaju obrazac ponašanja neke skupine ili pak upečatljiva karakterizacija nekog događaja ili osobe. Te naše nove planinarske priče svojom sažetošću i pristupom nekoj temi teže da jednom postanu legende, ali u sebi često nose i elemente dosjetke i vica. Vic kao sasvim kratak jezični oblik, jednakao kao i legenda, sažeto ocrtava pojedine ljudе i događaje, ali istovremeno otkriva smiješno u osobinama opisanog događaja ili lika, ili opet otkriva protuslovlja u samom jezičnom izrazu. Naglašavam da prividna neozbiljnost takvih priča često zna biti upravo izraz najdublje ozbiljnosti stvarnoga života.

Naše su planine pune fantastičnih priča, ali i novih koje izrastaju u legende naših planina i planinarstva. Ljudi, krajevi, događaji, sve se to prepliće, izrasta pričom i ljubavlju i dobiva nove oblike. Postaje djelić legende o bilo kojem, makar

Veliki Tabor iznad Desinića

i najmanjem detalju, stijeni, čovjeku, događaju. Šteta je te zgodne priče prepustiti zaboravu. Želio bih zato ovdje dati pregled barem dijela tih naših legendi i priča. One su sve prije nego konačne, sve prije negoli vjerni preslik istine.

VJENČANJA I TRAGIČNE LJUBAVI

Kad biste tražili najpoznatiju legendu vezanu uz neki lokalitet u hrvatskim planinama, vjerujem da bi u nazužem izboru bila i legenda o okamenjenim svatovima. Kameni Svatovi, 350 m visoke stijene na najzapadnijem dijelu Medvednice odakle se pruža prekrasan pogled na Zagorje, narod okolnoga kraja zvao je nekad Zakletim Svatima. Priča je toliko poznata da ju je u obliku pjesme obradio 1869. i August Šenoa:

Živjeli jednom mlinar i mlinarica. Teškim su radom stekli prilično bogatstvo. Imali su samo jednog sina. Želeći kao i mnogi od nas danas da im se djeca što manje u životu muče, odlučiše i sina bogato oženiti. Neprilika bijaše samo u tome što se on već zaljubio u Janju, siromašnu djevoj-

ku. Sinovljevu je ljubav otac još nekako i shvatio, ali majka nije. Njezin bogati jedinac da oženi sirotu? Ne dolazi u obzir! Mladi je mlinar, međutim, kao i mnogi jedinci bio svojeglav pa se ipak oženio. Ali, ne lezi vraže! Kako su se svatovi primicali kući, mater uhvati gnjev i započne ih kleti. A tko može pobjeći od majčine kletve? Evo kako događaj prepričava Šenoa:

*Na prag kući stara leti,
Gnjevnom rukom srce tisnu,
Gnjevnim grlom ljuto vrисnu:
»Ubila me strijela mahom,
Ak' mi Janja bude snahom!
Kleta družbo, na toj stjeni
Kamenom se okameni!«*

Okameniše se svatovi, majka ostade sama poludjevši u suzama zbog onoga što je učinila. Ali, *kesno je popodne k meši*, kažu Zagorci kod kojih je slična priča vezana uz Veliki Tabor, jedan od najočuvanijih i najljepših srednjovjekovnih dvoraca u Hrvatskoj. Prema ovoj je legendi J. Tomić napisao ne pjesmu nego cijeli roman »Veronika Desinićka«. U toj se priči pojavljuje gnjevni otac, stari grof Ulrich Celjski čiji se sin Fridrich zaljubljuje u siromašnu plebejku Veroniku Desinićku. (Povjesničar E. Laszowski tvrdio je da Veronika i nije bila tako siromašna i da je bila vjerojatno tamo negdje iz Šlezije; njem. Teschin postade kod nas Desin, ali za legendu je ljepše da je srota). Ulrich je dade smaknuti u strahu da se plava krv njegove obitelji slučajno ne zagadi običnom seljačkom krvi. Što je s Ulrichom bilo dalje, nije mi poznato, no obitelj mu ostade prokleta i bez potomstva. Tako je već početkom XV. st. nekada močna obitelj grofova Celjskih posve nestala.

Obrazac siromašna djevojka / bogat mladić, u Ogulinu se mijenja, ali priča je slična. Đula (Zulejka, Julija), kći gradskog kapetana, zaljubila se u nižeg časnika. Otac joj je branio tu ljubav, ali ne ostade zapisano je li izravno djelovao kao Ulrich ili mlinarica. Vjerojatno je tek poslao nesuđenog zeta u Modruš, u borbu s Turcima. Mladić je teško ranjen i na putu do Ogulina na nosilima umro. Očajna Đula od tuge se bacila u ponor u samom srcu Ogulina, s vidikovca na klisuri 50 m iznad rijeke Dobre. Po nesretnoj je djevojci to mjesto, gdje u špiljskom sistemu ponire Dobra, prozvano

Đulin ponor. Da priča bude strašnija, u tim se prirodnim dvoranama podno Ougulina, kažu, odlično čuju orgulje kad sviraju u ogulinskoj crkvi!

Ima i Velebit svoju priču o nesretnim svatovima. Na sjevernom Velebitu jedna je priča vezana uz Crikvinu na Dundović padežu. U svojoj knjizi »Zvona ispod zvijezda« Ante Rukavina napomije da je ta udolina središnje mjesto ovoga planinskog kraja koji je nekad obiloval stokom i ljudima. Crkvice više nema, ostao je tek dio kamenog temelja, ali nam je ostala legenda o pobijenim svatovima koji su išli u nju na vjenčanje. Na mjestu koje se i danas zove Svatovski doći doček ih hajdučka družina, opljačka i pobije. Mladu su, dakako, ostavili živu, za harambašu. Ovaj je pak u razgovoru s njom ustanovio da mu je ona sestra koju nije poznavao i poludio od očaja što je rođenoj sestri pobjio mladoženju i svatove!

Na Velebitu danas stočara gotovo nema, pa se i legende gase. »Ostali su samo«, piše Ante Rukavina, »nazivi u planini koji ponešto govore o njima. I ono stalno treperenje lišća, leljanje nepopaslih travnatih vlati na vjetru, a u sunčanu danu pomicanje izduženih sjena vitih jela preko Svatovskih dočića jedini su znak života nad tlom gdje su zapretani davni događaji iz prošlosti ovoga kraja.«

Priče o nesretnim ljubavima uvijek su privlačile ljude. Danas više volimo sretne priče. Zato su i priče o planinarskim ljubavima danas mnogo zabavnije i sretnije. Kako stoji u »Hrvatskom planinaru« iz svibnja 1938., prvog su se svibnja u kapelici Majke Božje Sljemenske vjenčali Anica B. i Branko L. Budući da su im kumovi bili predsjednik i potpredsjednik HPD-ove Matice, dr. Cividini i Heinz, događaj je ostao zabilježen. Čak je objavljena i slika mladenaca u zgodnoj alpskoj nošnji! Svatovi na kraju nisu ni pobijeni ni okašnjeni, već su završili na veselici u Tomislavcu. Mnogi su ih slijedili, pa planinarske svadbe nisu više rijetkost.

Brat mlade na Velebitu je poludio, Ulrich Celjski je ostao bez potomstva, a kažu da stara mlinarica i danas luta oko Kamenih Svatova. Čemu im je to trebalo? Sjetimo se ponovo Šenoinih stihova o ludoj mlinarici:

*Ruke joj se k nebu šire,
Burom zdvojni glas prodire
U pol plača u pol smijeha:
»Kad se ljubi, nema grijeha.«*

Izgleda da su upravo ovi stihovi ljubavi bez grijeha zapeli za oko mnogim planinarima. Zato se proteklih desetljeća mnogi poženiše, što u planini, što ipak po gradovima, i po nekoliko puta! Pa onda nije čudo kad je neki dugogodišnji zagrebački planinar pozdravio jednu poznatu planinarku pozdravom: »Bog, rodice!«

- Kakav li smo mi dvoje rod? - začudi se ona
- Još kakav! - spremno će on - Ti si treća žena drugog muža moje prve žene!

* * *

No, ne luta samo mlinareva žena i poneki hajduk našim šumama i stijenama oplakujući svoju pogrešku i zlu čud!

(U idućem broju: Crna kraljica i priče o zakopanom blagu)

Kameni svati na Medvednici

MALIK TINTILINIĆ U GORSKOM KOTARU

Kako smo se uspeli na Viševicu i Zagradski vrh

DARKO GRUNDLER, Kutina

Svatko tko je ikada planinario po jakoj kiši i snažnom vjetru, pri dolasku u dom vjerojatno je na pameti imao samo dvije stvari: toplu peć i vrući čaj. I jedno i drugo dočekalo nas je u planinarskom domu »Vagabundina koliba« po povratku s Viševice. Nije to bila bilo kakva peć i bilo kakav čaj; grijali smo se uz otvorenu vatru lijepog kamina po kojoj su veselo skakutali »domaći«. Među njima bio je zasigurno i Malik Tintilinić, jer je s vremenom na vrijeme poneki žar ili cijela cjepanica poskočila na cipele koje su se sušile i naguravale zajedno s nama oko vatre. Čaj je pak bio spravljen od bilja koje su domaćini ubrali u okolini i zacijelo je bio čudovoran, jer smo uskoro svi zaboravili na žuborenje vode u cipelama i slapove kiše koji teku niz vrat.

Kiša? Ma nije važno! foto: Darko Grundler

Planinarski dom »Vagabund« nalazi se u naselju Ravno (864 m) na asfaltnoj cesti Lič - Bribir. Ustvari je to privatni objekt čiji vlasnici Draženka i Vladimir Savić ugošćuju planinare i ostale namjernike već četiri godine. Kako su nam rekli, namjera im je bila umjesto uobičajenog ugostiteljskog objekta učiniti stjecište onih koji vole i poštuju prirodu, koji žeze naučiti više o floriji Gorskega kotara i onih kojima je dojadio naravni odrezak i čevapčići. Tako je u domu blagovaoniku ukrašena s mnogo ljubavi i zanimljivih detalja, od vješalice koja je zapravo deblo osušene jеле do likom omotanih posuda koje služe kao vase za cvijeće. Kamin je svakako središnje mjesto prostorije. Njegova toplina ugrijat će vam i tijelo i dušu i morat ćete se potruditi da izborite mjesto uz vatrnu.

Nije samo prostor taj koji je poseban. Zaželite li, domaćica će vam spremiti popečke od koprive i kelja, bukovaču na razne načine i još poneku kulinaršku vragoliju. Juhu od gljiva s kojekakvim dodacima pojeli smo u slast i siguran sam da nije posljednja koju smo tamo pojeli. Vegetarijanci će tamo doći na svoje! Planinara, vegetarijanaca i ostalih »čudaka« je međutim premalo da bi se od njih moglo živjeti pa će vas domaćini ponuditi i hranom za »obične smrtnike«. Primjerice, Branko i Tomislav, čije je mišljenje o vegetarijanstvu bolje ovdje ne iznositi, zaključili su kako je njihov srneći gulaš s njokama mnogo bolji od naše »trave i zrnja«.

No i kamin i hrana bili bi nedostatni za potpun užitak da tu nije ugodnih domaćina koji su s nama podijelili radost boravka u Goranskim šumama i na planinskim vrhuncima. U ugodnom razgovoru saznali smo ponešto o kraju i ljudima i njima samima.

No nismo mi samo jeli, grijali se i brbljali s domaćinima. Da, bili smo dva dana u Ravnom. Prvoga smo se dana uspeli na vrh Viševice. Kiša je padala cijelo vrijeme uzlaza i silaza, a kako bi

bilo sasvim sigurno da ništa na nama neće ostati suho pobrinulo se snažno jugo koje je dizalo kabanice i trgalo kišobrane. Sat vremena nakon polaska Branko i Tomislav su zaključili da im je sasvim dovoljno planinarskih užitaka i da će nastaviti uživati u domu uz pivo i pogled kroz prozor. Preostali su se snalazili kako su znali. Vesna je tako otkrila da je vrećica za smeće sasvim prikladan odjevni predmet i još i sad je se rado sjeća. Tako smo nas nekoliko, uključivši i neustrašive planinarke, doplezali i pod sam vrh. Zadnjih petnaestak minuta bilo je vrlo zanimljivo. Naime taj je završni dio uspona vrlo strm, a na dan našeg uspona bio je zaleden i pokriven tankim slojem snijega. Zamislite si kako se penjete zasneženom i zaledenom strminom držeći u jednoj ruci kišobran koji vam vjetar neprestano pokušava otrgnuti iz ruke, dok vam je istodobno kabanicu vjetar prebacio preko glave tako da ne vidite kud idete! No, ništa zato, jer kako kaže domaćin Vlado: »Nema lošeg vremena, ima samo loših planinara«.

Dopuzali smo nekako na vrh i tamo se divili »najljepšem vidiku Gorskog kotara«. Doduše, tog je dana taj vidik bio ograničen na tri metra, no vjerujemo na riječ da je vidik nezaboravan. Ivica koji obvezno ruča na svakom vrhu na koji se popne, pokušao je to i ovdje, ali je po prvi put u životu morao od te svoje nakane odustati. Irena je otkrila kako vjetar može u dvije sekunde potpuno uništiti kišobran, a ja sam ustanovio da otiskivanje žiga u dnevnik može biti zahtjevan zadatak.

Silaz niz zaledenu strminu bio je još zanimljiviji od ulaza. Sve je dobro završilo i uskoro smo bili u domu, pored kamina. Kad su nas ugledali potpuno mokre i uz to još vesele i nasmijane, Branko i Tomislav su konačno potvrđili svoj zaključak da nismo baš sasvim pri sebi.

Noć smo proveli spavajući u potkovlju uz bubnjanje kiše po krovu, hrkanje i noćno lutanje kroz mrak u pokušaju da se pronađe izlaz iz spa-

Dom »Vagabund« na Ravnem

foto: Darko Grundler

vaonice. Ne posredno nakon buđenja, još pod dojamom jučerašnje kiše, svi su odustali od bilo kakvog hodanja i jednoglasno zaključili da se ne miču dalje od kamina. Vani je bilo oblačno i kiša je mogla početi svakog trenutka.

No nakon čaja i doručka raspoloženje se promjenilo i svi osim Tomislava krenuli smo na Zagradski vrh. Tomislav je ipak nagovorio Zigu da ide umjesto njega. Zig je domaćinov simpatičan dobroćudan pas, kojega baš i nije trebalo puno nagovaratati.

Kiša nije padala i mi se uspesmo na vrh bez posebnih poteškoća izuzme li se znoj i zadihanost. Uspeo se i Zig na sam vrh i za nagradu na vrhu dobio sendvič i vodu. Vidik je bio bolji nego jučer. Ovaj se put vidjelo uokrug pet metara. No ništa zato, doći ćemo mi opet ovamo. Jer kad je vidik dobar »... pogled doseže od Učke, Risnjaka i Snježnika do slovenskih Alpa na zapadu, preko masiva Viševice i Strileža do Bjelolasice na sjeveru, do Samarskih i Bijelih stijena i Velike Javornice na istoku, te Ričićkog bila, Velebita (sve do Crikvene), otoka Raba, Krka, Cresa i Lošinja na jugu ...« kako je to lijepo opisao naš domaćin Vlado (»Iz Crikvenice na Zagradski vrh«, HP 9-10/1993., str. 223-225).

Po povratku u dom: čaj, juha od gljiva i rastanak. Naši makrobiotičari su razmijenili adrese s domaćinima i obećanja da ćemo se još vidjeti.

KAKO OD DOMA NA VRH VIŠEVICE?

Dom je dobro ishodište za uspone na Viševicu i Zagradski vrh.

Tko želi na vrh Viševice treba krenuti od doma asfaltnom cestom prema Liču. Nakon približno 1 km markacija skreće desno na šumsku cestu. Desetak minuta nakon silaska s asfalta, kad se dođe do mjesta gdje cesta završava kružnom petljom, treba skrenuti lijevo (potražiti markacije). Dalje dobro markirani put vodi neprekidnim usponom šumskim cestama pod vrh. Zadnjih dvadesetak minuta staza se odvaja od šumskog puta i strmo uzbrdo kroz šumu izlazi na vrh. Kad je zaleden, taj posljednji dio puta može biti neugodan zbog velike strmine. Vidik se otvara tek po izlasku na sam vrh.

Vidik s vrha Viševice (1428 m) smatra se jednim od najljepših vidika Gorskog kotara. Od doma do vrha može se stići za približno 2 sata i 30 minuta hoda. Na vrh Viševice može se iz i Liča, ali taj put nismo prošli, pa njegov opis potražite drugdje.

KAKO OD DOMA NA ZAGRADSKI VRH?

Put prema Zagradskom vrhu polazi iza doma najprije prema naselju Zagradi. Kroz naselje, uglavnom s kućicama za odmor, i zatim dalje slijedeći markaciju kroz šumu šumskim putem stiže se do podnožja stoča Zagradskog vrha. Posljednjih dvadesetak minuta put se uspinje strmim travnatim pobočjem Zagradskog vrha.

S vrha se pruža prostran vidik na more i okolicu. Od doma do vrha može se stići za približno sat vremena. Zagradski vrh je bliže moru od Viševice pa je markiran put na njega i s morske strane iz smjera Bribira.

KAKO DOĆI DO DOMA?

S autoceste od Zagreba prema Rijeci treba skrenuti na izlazu Vrata. Iz Vrata treba nastaviti u smjeru Fužina, a odatle dalje do mjesta Liča. Od Liča treba dalje asfaltnom cestom prema Bribiru 9 kilometara do polja Ravno, gdje se s desne strane uz cestu nalazi planinarski dom.

Za prilaz se može koristiti i cesta iz Bribira.

KAKAV JE SMJEŠTAJ I KAKO SE NAJAVITI?

Dom raspolaze kuhinjom i spavaonicama. Ima nekoliko dvokrevetnih soba i jedna skupna spavaonica u potkroviju u kojoj može odjednom spavati dvadesetak gostiju. Domaćini su nam rekli da su jednom na spavanju imali istodobno više od četrdeset posjetitelja. Može se spavati u vlastitoj posteljini ili se od domaćina može unajmiti posteljina. Moguće je naručiti jelo i piće. Dom ima centralno grijanje i toplu vodu (umivanonik, tuš). U domu sada nema struje niti telefona (nije moguć niti razgovor mobilnim telefonima jer nema dovoljno snažnog signala).

Svoj dolazak trebate se najaviti kod Vladimira Savića koji živi u Bribiru. Telefonski brojevi su: 051/24 44 58 (na poslu) ili 051/24 87 08 (kod kuće).

LITERATURA:

1. Poljak, Željko, Hrvatske planine - planinarsko-turistički vodič s atlasom, Golden marketing, Zagreb, 1998.
2. Kumičić, Eugen, Proljetni izlet na Viševicu, Naše planine, 1951, 6, str. 152-154.
3. Erega, Franjo, Viševica (1428 m), Naše planine, 1951, 11, str. 312-315.
4. Blažina, Zvone, Gorsko-kotarskim šumama, Naše planine, 1956, 3, str. 225-227.
5. Nova markacija Bitoraj-Viševica, Naše planine, 1970, 11-12, str. 317-318.
6. Pavešić, Petar, Burni Bitoraj i Viševica, Naše planine, 1972, 5-6, str. 139.
7. Trošelj, Mirjana, Od Gorskog kotara do Učke, Hrvatski planinar, 1994, 5-6, str. 102-103.
8. Savić, Vladimir, Iz Crikvenice na Zagradski vrh, Hrvatski planinar, 1993, 9-10, str. 223-225.
9. Brlić-Mažuranić, Ivana, Priče iz davnine, CD-ROM Klasici hrvatske književnosti, Alt-F4, Zagreb, 1999.

TUGA ZA JANKOVCEM

Jankovački slap ne postoji više

dr. TOMISLAV SABLEK, Požega

Od kada pamtim, uvijek smo išli na Jankovac.

Jedna od najljepših gorskih dolina smještena je na sjevernim obroncima Papuka na visini od 475 m. Bogata je hladnim izvorima i bistrim potocima, a okružena stoljetnim bukvama slavonske šume. Puna svježine i romantike, uvijek je bila privlačna svakom ljubitelju prirode, planine i mira. To je prvi spoznao veleposjednik Josip pl. Janković (1780.-1861.) koji je zavolio tu gorskou dolinu i u njoj sagradio lovačku kuću. Uredio je jezera i skrenuo vodu Jankovačkog potoka na okomitu stijenu iznad potoka Kovačice, čime je stvorio jedinstven i bogat slap visok 30 m. U polušilji iznad jezera smješten je i njegov sarkofag s natpisom na mađarskom i crkvenoslavenskom jeziku. Tu je želio ostati i naći svoj mir.

I požeški pjesnik Ciraki u svom epu Jankovo ljetovanje 1905. opisuje ljepote Jankovca:

*I kod kuće biser blista jasan
Milovidan, veličanstven, krasan
Jankovac je alem skupi, pravi
Opravdano što se kod nas slavi.
Ponos, dika hrvatskoga kraja
Jedan primjer domaćeg nam raja.*

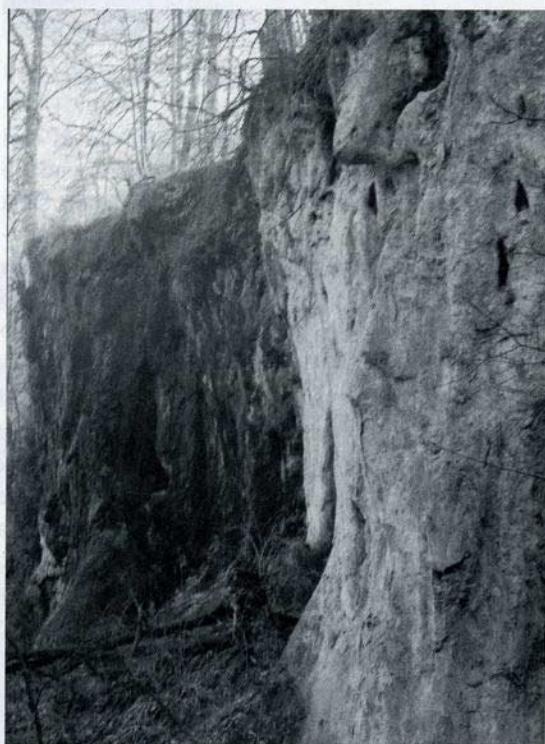
Osječki planinari podigli su 1934. godine prvi planinarski dom, koji je za vrijeme rata spaljen. Članovi HPD »Jankovac« iz Osijeka sagradili su 1951. nov i lijepo opremljen dom koji je 1987. potpuno uništio požar. Novi, još veći dom dovršen je uoči Domovinskog rata, ali i on je u ratnom vihoru opljačkan i demoliran.

Sličnu sudbinu imali su i ostali sadržaji Jankovca, no on je uvijek ostao stjecište planinara, skijaša i izletnika čitave Slavonije, a pogotovo Osječana i Požežana.

O Jankovcu su s puno oduševljenja pisali i brigu vodili dr. Kamilo Firinger, dr. Aleksandar Vrbaški, Mijo Matović iz Osijeka, dr. Tomislav Sablek iz Požege i dr. Željko Poljak iz Zagreba.

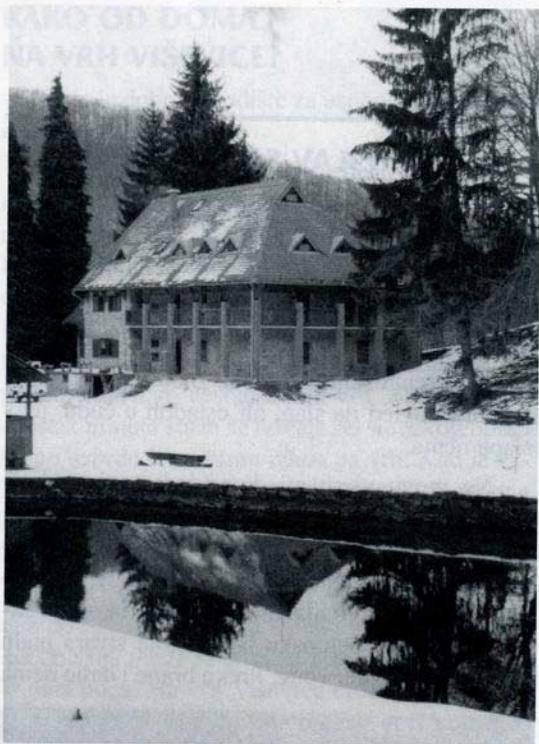
Želeći ponovo vidjeti Jankovac uputih se ovog proljeća nakon obilnog, ali kratkotrajnog snijega da fotografiram Jankovački slap i proljetno cvijeće u planini. Prvo pođem pod slap očekujući da će sada biti bogat vodom. Spuštajući se cestom prema selu Drenovcu znao sam odakle je najbolji pogled na slap, ali ostadoh u čudu, jer - slapa nema.

Ne mogu vjerovati da je jedan od simbola Jankovca nestao. Nemoguće, ali je ipak tako. Uspinjem se do same doline i vidim da Jankovački potok ipak teče i da ima dosta vode. Spuštajući se nizvodno nailazim 30 m prije okomite stijene na čvrstu betonsku branu koja stvara malu akumulaciju punu vode. Prekobrane i dalje nema

Jankovačka stijena - bez slapa

foto: Tomislav Sablek

Pl. dom »Jankovac« foto: I. Kramarić

više potoka. Što se dogodilo? Ne mogavši teći dalje preko brane prema okomitoj stijeni, voda je pronašla u sedrenoj stijeni prolaz, pa se sada negdje podzemno spušta u dolinu. Brana i akumulacija trebali su služiti za opskrbu vodom obližnjih šumarskih zgrada, ali su sada potpuno opustošene. Sedrena stijena, preko koje je padao slap i razbijao se u tisuće kapljica, sada je suha, puca se i mrvi. Trava je postupno pokriva, tako da fenomen i ukras Jankovca propada.

Nakon šoka sa slapom idem dalje. Travnjak pred domom okićen je smećem, a nekada lijepo klupe od sada su natrule i dobro dodu kao drvo za roštilje kojih ima posvuda po livadi. Novi lijepo uređeni dom potpuno je zapušten i opljačkan. Na ulaznim dvokrilnim vratima dovratnik je otpiljen da ne bi smetao pri krađi radijatora i namještaja. Dom je otvoren samo nedjeljom i nije opskrblijan. Donje jezero je puno vode i brana još drži, a obala neuredna, puna šaša i trave. Gornje jezero nema brane, pa nema niti vode. Puno je lišća i šaša i grana.

No da vidimo izvor Jankovačkog potoka, nekad poznat po bogatstvu bistre, hladne vode i ljepe špilje u kojoj izvire. Ponovno užas! Već na ulazu gdje potočić izlazi iz špilje netko je stazu popunio odlomljenim sigama koje su nastale stoljetnim taloženjem sedre u unutrašnjosti špilje. Srećom, voda i dalje obilno izvire.

Staza prema grobu grofa Jankovića zasuta je šljunkom koji se ruši s obližnjih stijena i pod nogama onih koji se spuštaju poprijeko staze. Sam grob je potpuno uništen. Ploča s natpisom razbijena, kao i sarkofag, a komadi su pobacani niz padinu. Isto se dogodilo i s kostima grofa Jankovića, koje su konačno našle svoj mir pod naslagama kamenja i travom Jankovca. Kojeg li paradoksa! Špilja hajduka Maksima Bojanića - Čaruge, koji je harao Slavonijom (1850.-1862.), ostala je nepromijenjena. Ima u njoj šišmiša pa se vandali nisu usudili ulaziti.

Posebno je poglavje šuma. Upornim nastojanjem postigli smo da područje Jankovca bude proglašeno »parkom prirode« i da se zabrani sjeca stoljetnih bukava. Kako je prestao ekonomski interes za bukovim drvetom, nitko više ne brine za šumu. Srušena stabla leže posvuda, staze su zapuštene, jedino gube bogato rastu na trulim deblima. Kada sve zbrojimo, od bisera prirode - Jankovca - malo je toga ostalo.

Turistički planinarski vodiči opisuju sve te ljepote, no kao što bi Ivana Brlić-Mažuranić rekla, tako vam je bilo nekoć. Dolaze turisti, planinari, naši i strani, jer opisi i vodiči privlače, pa kad vide sva ta divljaštva učinjena Jankovcu, što li misle o nama? Ovdje je ekologija i kultura dalek pojam.

No što je tu je. Plakati i žaliti treba, ali treba nešto i poduzeti da Jankovac opet bude kakvog ga je pjesnik Ciraki opisao. Postavlja se pitanje tko je taj koji treba nešto poduzeti. Županija je Virovitičko - podravska, Šumarska Našice, a planinarski dom je osječki, i vjerojatno je u tome problem. Dakle - brgo moja prijedi na drugoga!

Hoće li ovaj prilog potaknuti nekoga da nešto poduzme?

TIHA PLANINSKA ČAROLIJA KALNIKA

Na Kalniku prvi put u novom tisućljeću

JASNA ŽAGAR, Sesvete

Ni sama ne vjerujem da u ovu blagdansku noć odlazim u planine. Kažem noć, jer još nije jutro - ne svijeće, nema prolaznika, nema putnika. Blijeda i pospana zavalim se u stolac i zagledam u neproziran mrak. Tek poneki putnik sneno projuri hodnikom tražeći slobodan odjeljak u kojem bi mogao uhvatiti još malo sna. Juri vlak kroz crnu daljinu i baš ništa ne ukazuje da se život počinje buditi. Prozori su mračni, ulice puste, a noć tiha.

Iz misli me prene konduktov glas. Pregled karata i onda opet mir sve do Križevaca. Treći je dan nove godine i slavlje je već iza nas. U Križevcima prodavačica već čisti ulaz i očekuje prve kupce. Autobusi jedan za drugim napuštaju kolodvor, a u onome za Kalnik ja sam jedini putnik. Klimav je i star i pravo je čudo kako svladava rupe i zavoje na putu.

S nevjericom gledam u daljinu. Još ne svijeće. Tek lagano bliđilo ponad šuma, livada i oranica, a Kalnik se nazire samo u obrisima. Da nema svjetla s tornja ne bi ga se ni vidjelo. Škripav i star, uz pjesmu i prve jutarnje viesti, autobus stiže do sela Kalnika.

Neobično je hladno i led je okovao cestu. Skližući se lijevo-desno zavirim u dvorište crkve Sv. Brcka. Tiha je i snena, čak ni sove nisu napustile zvonik.

Preda mnom se rasprostila čudesno lijepa slika budenja prirode u ovo prohладno zimsko jutro. Stari grad, gotovo mističan, obavio se teškim, olovnosivim oblacima ponad brda Vukleca. Uzletjeli se sokoli i sjenice, no čini se da su preko volje napustili gnijezdo.

U najvećoj tišini prikradoh se domu. Mladi izviđači

još spavaju, a samo vrijedna spremačica već spremila dom za goste. Zaklonjena košarama s kruhom, a uz miris netom pečenih pokladnica, ušljam se u blagovaonicu. Topla je i tiha, ukrašena srebrnim girlandama i grančicama bora. Uz topli čaj i sirnicu ni kiša se ne čini strašnom, iako sasvim glasno kucka o prozorska stakla. S budenjem izviđača i dom postaje veseliji i življi, a ja im ostavljam prostora za ciku i viku i polazim u šetnju - naravno, na vrh. Vranilac se štiti od vjetra što huji i bruji i zveči i cvili, iz dana u dan, iz godine u godinu, od proljeća do zime. Tek korak dalje neobičan je mir. U mrvavnjaku crvenog mrava još svi spavaju. Na stazi nema tragova ljudi ni životinja, tek poneka ptica zacvrkuće i odlepriša uz lagan lepet krila.

Zabavljena tako svojim mislima, s noge na nogu popnem se na brežuljak. Nailazim na drveni križ i vijenac. Odmah do njih ruševine su crkve svetog Martina. Na zidu koji se čini zavjetnim, kroz bjelinu snijega, titra plamičak u fenjeru. Isus, raspet na križu ostavljen je svojoj muci i

Vrh Vranilac na Kalniku

foto: Alan Ćaplar

Drvana skulptura iz Biblijskog vrtu

boli u ovo hladno novogodišnje jutro. Krunica, bačena preko kamenja, daje ovom osamljenom mjestu toplinu majčina bdijenja i brige za nesretno dijete. U ozračju Božića sve je oživjelo, sve je dobilo dušu: i kamen, i raspelo, i krunica. Legenda o svetom Martinu živi tu, u ruševinama crkvice podno glavnoga kalničkog grebena.

Tišina je tako tiha, tek koja kap kiše kapne kroz puste krošnje drveća, a dašak vjetra strese snijeg s grane jеле koja je jedina zelena osvježila ovo sivo jutro. Toranj, čini mi se još usamljeniji na stijeni podno Vranilca, neumorno žmirkala crvenom svjetlošću i šalje signale za oprez. Impozantni gorostasi kalničkih zuba očaraju me svaki put kad se nađem pod njima. Goli su i skliski - rekla bih - neljubazni. Kao da im baš nitko ne treba u njihovom monumentalnom miru.

Potok Kamešnica čini se ne mari za zimu, snijeg i led. Veselo žubori kao da je proljeće. Baš kao da ne teče ispod grada koji već stoljećima skriva duhove prošlosti. Nekada moćna utvrda, danas je još samo stanište ptičicama koje u njoj traže zaklon od sokola. Svaku je u svom gniazdu uznenimirila prisutnost uljeza pa svaka svojim glasom izražava zabrinutost i strah. U ovom mrvom gradu na mrvoj stijeni živ je još samo cvrkut ptica.

Podne je. Čini se da i ja već vapim za toplim kaminom i ukusnim ručkom. Bečki odrezak ne zvuči baš planinarski, ali su demoni gladi nadvladali tu pomisao. Sa slasnim odreskom i pravim kalničkim kruhom u novo tisućljeće - nemam ništa protiv.

Po povratku u selo Kalnik bacam pogled na Biblijski vrt mira. Šeće Sveta Obitelj po vrtu prepunom jabuka od anđela do anđela, od sveca do sveca, od mira do ljubavi - podno stjenovitog Kalnika. Da barem nije srijeda pa da podijelim ovaj doživljaj s još nekim!

ZIMSKI DAN u VELIKOM LOMU

MIRO LAY, Đakovo

Kada sam stigao na Jezera sve je zablistalo. Sunce se svojski trudilo iako je dan išao svom kraju, a snijeg je svjetlucao kao hrpa bisera. Tišina se udružila sa suncem, Sunce sa bojama, plavom i bijelom. Samo su Rajinci i u daljini Plješivica i Zavižan odudarali od bijelo-plavog ambijenta. Zastao sam osluškujući i diveći se ovom tihom, moćnom svijetu. Prije sat vremena bio sam zrnce, a sada sam se osjećao kao vladar. U samoci, slavio sam ljestvu.

Čekao sam dan kakav je danas. Plavetnilo svuda nada mnom. Spavao sam u blizini Oltara u autu. Često to činim i tako uvećavam osjećaj slobode koji mi se širi duhom kad krenem na put. Sve krpice su sa mnom, kuham, jedem, pijem, čitam, komuniciram, spavam, planiram.

Osetio sam da je došao dan koji sam čekao. Uspeti se iz Krasna na Jezera, pa doći na cestu što se sa sjeveroistoka privlači prijevoju između dva Rajinca, zatim se obrušiti kroz Suznicu na cestu pred Lomom. To bi trebao biti najkraći pristup Lomu zimi po dubokom snijegu. Hitro sam se pripremio, sjurio kolima u Krasno, i nakon kratkog spremanja naprtnjače, krenuo.

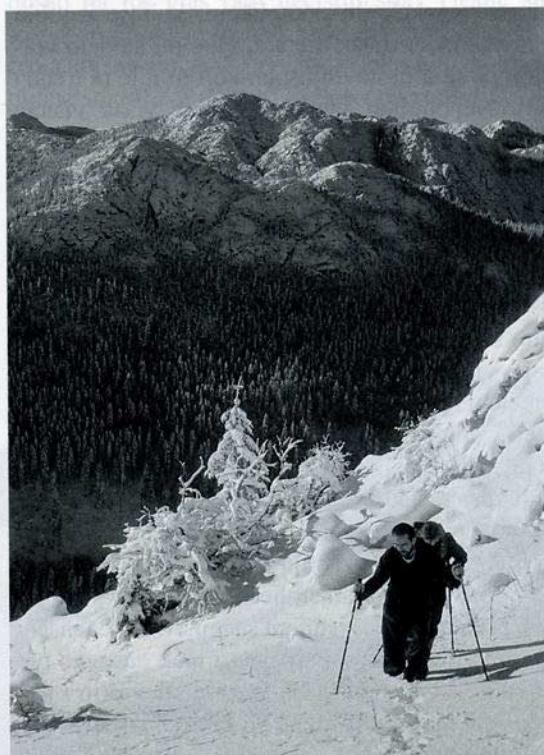
Bilo je točno 8.30, skije na ledima, ne pretežak teret jer sam nakon kraćeg razmišljanja ostavio vreću i višak hrane i odjeće, samo nužno, spavati neću, idem odmah nazad. Do Jezera sam se znojio pod ipak sve težim skijama, hodajući puna dva sata. Pod nogama malo snijega, a sve više leda, upravo toliko da ne stavim skije na noge. Nemam dereze, a ni zupce za skije nisam ponio, preostaje mi blago mučenje s ledenom korom i znojem.

Izlazak na Jezera obilježen je vidikom, suncem i napetim pregledavanjem okoliša. Kamo sada? Osjećam se posve izgubljeno, nemam ni komadić karte (bio sam uvjeren da je u ruksaku), a želim istraživati! Razmišljam čak o odustajanju ili se, pak, pouzdati u pamćenje prijašnjih proučavanja. Imam li sve u glavi? Preljep dan i želja tjeraju me dalje usprkos susretu sa svježim med-

vjeđim tragovima. Pipam po džepovima, imam li barem nožić? Sam sebe tjeram na smijeh, tek toliko da me ne obuzme strava od velikog dlakavca. I tako idemo dalje, moj osmijeh i ja. Putna groznica me hvata, više se ne vraćam.

Dotaknuo sam cestu na rubu Jezera, pa pogodio krak koji ide pod Rajinice. Počeo sam uživati, išlo mi je. Onda su skije počele skupljati snijeg, malo, pa malo više. Pa još više. Klizanje se pretvorilo u teško gombanje. Tek sam dočekao da ih skinem s leđa, a sad opet. Pa, ništa, opet na leđa.

Došavši na kraj ceste skije zabijam u snijeg i poželim da i tu ostanu. Bio sam siguran da silne skupine turista u ovo doba godine ne kruže po prijevoju između Rajinaca i da će me dočekati ovdje. Vidimo se!

Uspon na Veliki Rajinac foto: Miro Lay

Kuća u Veličkom Lomu

S okretišta na kraju ceste poveo me nekakav puteljak u lijevi obilazak duboke vrtače. Da sam imao kartu i malo pameti vjerojatno ne bih krenuo za »nekakvim« puteljkom, koji se izgubio već nakon stotinjak metara. Nije mi se dalo vraćati, pa sam nastavio uspon koji tu nije ni trebao biti. Nepotrebitno sam savladavao višak visine. Nakon uspona slijedilo je stijenje o kojem ni sa njao nisam, počeo je silazak po ledu i stijeni. Zapitao sam se nekoliko puta jesam li normalan, bez dereza i cepina, sam, visim na stijeni u bespuču Velebita. Tu me neće nitko naći godinama.

Počeo sam pričati sam sa sobom. To je pomočilo, sada sam bio siguran, ipak sam lud. Pipkao sam, visio, držao se za grančice i panično nabijao cipele u led i tvrdi snijeg koji je ipak toliko popuštao i dopuštao mi kakvo-takvo kretanje. Stigao sam nad popriličnu jamu i bio sam samo jedno siguran - nikako mi tu ne smije biti kraj puta. Tako sam više grebući i stružući širom otvorenih očiju i razjapljenih ustiju prošetao pedesetak najtežih metara u ovom stoljeću. Malo sam se uplašio, priznajem. Još jednom sam ustvrdio da nisam normalan, ali ovaj put glasno i ipak nastavio put polako se opuštajući. Dalje se teren smirio i trebao sam samo spustiti se do ceste Zavižan-Lom, pa sam brzao kući.

Ali, eto vraga! Čim sam osjetio da mi više ne prijeti opasnost pada sa stijene ili strmoglavlji-

foto: Miro Lay

vanje u jamu, opustio sam se, odahnuo od teškoča i teško tresnu na leđa svom snagom. Cipela se na leđu pretvorila u klizaljku, ali ne mojom voljom, a reagirati nisam uspio ni treptajem. Zamahnuo sam silovito štapovima i složio se kao kamen, teško i tvrdo. Ležao sam na leđu i ponadao se da valjda nisam toliko ozlijeden kao što sam u prvi mah pomislio i osjetio. Ležao sam negdje na Velebitu, zimi, na snijegu, izvan svih

staza, u šumi, a leđa i rame su me silno zaboljeli. Gdje će mi danas biti kraj? Ipak sam teško ustao i ipak nastavio. Nisam htio odustati. Uporan ili ne baš pri sebi?

Bolnim korakom sam došepao do kuće na Lomu. Sunce, poznata kuća, zadovoljstvo prijeđenog puta pomiješalo se sa strahovitim grčem u nozi kojom sam prizemljio pri padu. Panika. Što sada? Kako nazad s tom nogom preko svih tih stijena i problema?

Grč sam suzbio, malo pojeo, popio, nekoliko minuta na toplini sunca zbrajao četiri sata dolaska, preispitao mogućnosti i greške, pa krenuo.

Na početku malo sa strahom, polako, pa sve sigurnije. Ključni problem stijenja riješio sam obilaskom vrtače s druge strane, odnosno, ako kreneš s kraja ceste prema Lomu, idi svakako u desni obilazak. Skije sam našao, skratio još malo prema Jezerima kroz šumu preko brda, s grčem se borio još nekoliko puta, ali kad stigoh na široka Jezera sve postane ljepota i užitak.

Shvatio sam da sam uspio, da je predivno, da sam sretan i jako zadovoljan, da mi je život još jedanput pokazao svoju ljepotu i svrhu. Postao sam vladar sebe. Zavladao sam sobom nakon iskušenja i prepreka što sam ih stavio pred sebe. Uživao sam, priznajem, i u sebi, bio sam na vrhu svijeta, bilo mi je lijepo. Sve što je prošlo, pri-

hvatio sam kao život koji nije uvijek spreman progutati sve naše želje i hirove. Prihvatio sam i detalj da mi je sada lijepo i pokušao sam svom snagom upijati taj dodijeljeni komadić sreće.

U povratku potrošio sam 3 sata i 15 minuta unatoč zastajkivanju, fotografiranju i uživanju. Duboko se klanjam prirodi i ljepoti. Zahvalan, ponizno molim još.

NEOBIČAN CRTEŽ NA KLEKU

ZVONKO TRDIĆ, Ogulin

Održavanje planinarskog doma na Kleku ozbiljna je zadaća malobrojne skupine entuzijasta među ogulinskim planinarama. Posljednjih godina su u tom smislu učinjeni značajni pomaci. Pretežni dio novca kojim raspolaže HPD »Klek« troši se upravo na obnovu doma. Sredstva se najvećim dijelom prikupljaju zahvaljujući dežurstvima u planinarskom domu.

Jednoga vikenda bio sam tako zadužen za dežurstvo u domu Bilo je već kasno poslijepodne. Žurio sam se s čišćenjem soba kako bih se prije mraka stigao spustiti s Kleka. Još kojih desetak minuta i moje dežurstvo je završeno. Povlačeći metlom prašinu ispod kreveta izvukao sam i komad kartona koji se tamo nalazio. Čim sam ga opazio, sjetih se zgode što se u ovom domu zbila pred malo više od dvije godine:

Te je zime, nekoliko dana, na Kleku boravila skupina školaraca iz Istre, predvođena svojim profesorima. Svakodnevno su se skijali na Bjelolasici a na Klek bi dolazili prespavati. Među voditeljima je bila i jedna profesorica sa svojom majkom. Iskazujući im pažnju i dužno poštovanje, smjestio sam ih u zasebnu sobicu, gdje je i grijanje bilo znatno bolje. Bile su oduševljene smještajem.

Njihov boravak na Kleku je završio. Srdačno smo se oprostili, izmijenili brojeve telefona sa željom da se opet negdje susretнемo.

Prošle jeseni sam morao poslom u Istru. To je bila zgodna prilika za uspon na Žbevnicu. Potražio sam već zaboravljeni telefonski broj, nazvao profesoricu i dobio sve željene informacije iz prve ruke. Tada sam saznao da su ona i njena

majka zadnju noć na Kleku provele budne i prestrašene. Ukratko mi je ispričala nemili doživljaj: spremajući se te večeri na spavanje, opazile su pod krevetom komad kartona na kome je bio neobičan crtež. Razgledale su ga pažljivo pokušavajući odgonetnuti što predstavlja. Neobične linije su činile neki tajanstveni lik. Ubrzo su shvatile da to nije bez vrata. Bio je to magični crtež, neka vradžbina. Pomisao na moguće teške posljedice ledila im je krv u žilama. Nije Klek slučajno došao na loš glas radi nečistih sila! Tješile su jedna drugu da je to ipak neki sasvim bezazleni crtež koji se slučajno tu našao. Kako bilo da bilo, budne su dočekale jutro. Budne i prestrašene.

Da nisam okrenuo taj telefonski broj, nikada ne bih saznao za ovu zgodu. Obećao sam da će potražiti taj crtež i vjetri o čemu je riječ. Obećao - i zaboravio..

Prasnuo sam u smijeh i hurnuo karton premazan ljepilom za hvatanje sitnih glodavaca na njegovo mjesto - ispod kreveta.

»Crtež«

foto: Zvonko Trdić

OD DINARE DO ČVRSNICE

Uspon na najvišu hrvatsku planinu

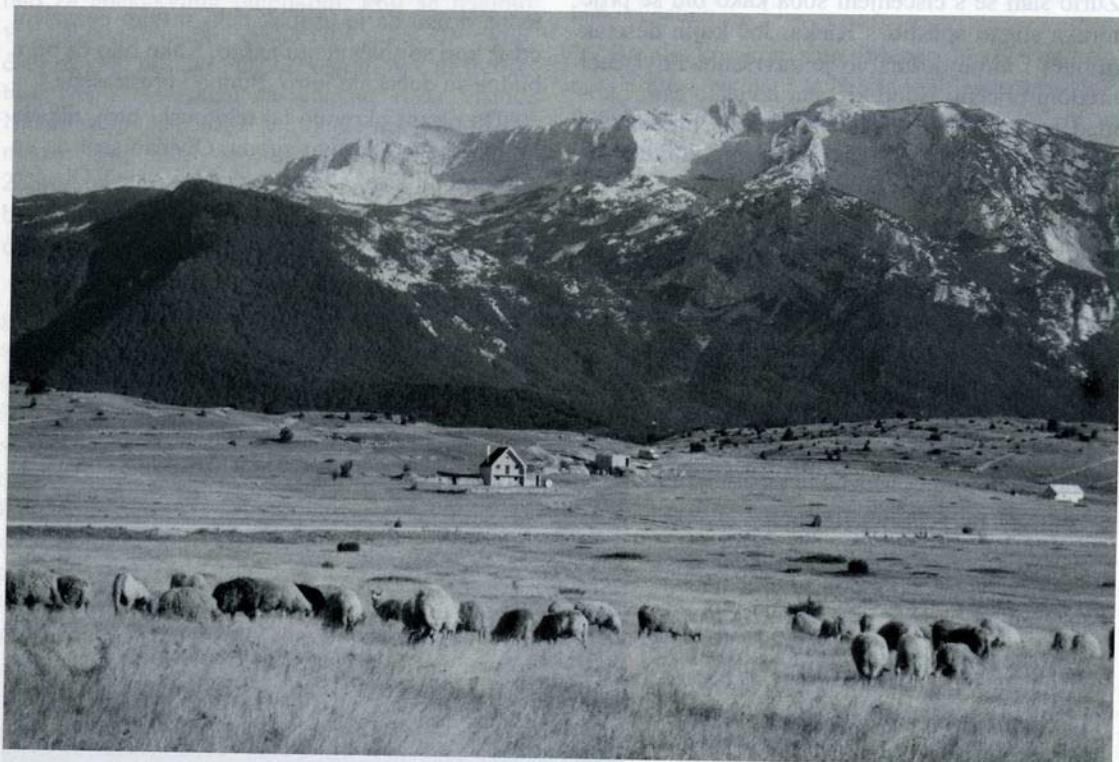
TOMISLAV PAVLIN, Zagreb

Prošli su dani Domovinskog rata i najviše planine opet su oživjele posjetima planinara, posebno najviši vrh Hrvatske, Sinjal na Dinari (1831 m). Već prije, nakon saznanja da su putovi sigurni, oni su markirani pa je na pohodima za Dan državnosti bilo mnogo planinara koji su obišli vrh. Nažalost, Dinara ne pruža mogućnost dužeg boravka, jer je planinarska kuća na Brezovcu zapuštena. Poticaj i interes za obnovu trebali bi dati sami planinari.

Nakon Dinare, skupinu planinara iz Zagreba, Samobora, Našica i Pleternice zainteresirala je još jedna planina bliska Dinari. Znano je da je najviši vrh u hrvatskim planinama Sinjal na Dinari (1831m), no manje je poznato da Dinara nije

najviša planina hrvatskog naroda, već Čvrsnica u BiH. Njezina dva najviša vrha: Pločno (2228 m) i Veliki Vilinac (2116 m) gotovo su 400 m viši od Sinjala. Bio je to dovoljan razlog da podemo onamo.

Umjesto da nakon Kijeva skrenemo prema Glavašu, produžili smo tako prema Sinju i dalje prema Međugorju. Od Međugorja do Poklečana došli smo asfaltnom cestom, a dalje nas je put vodio novom makadamskom cestom koja je u Domovinskom ratu značila glavnu spojnicu prema Bosni. Brojnim zavojima stiže se njome na prijevoj s kojeg se pruža nezaboravan pogled na okolne planine. S desne strane je riža Čabulja, lijevo je Čvrsnica, a između nje i Vrana nalazi se

Čvrsnica

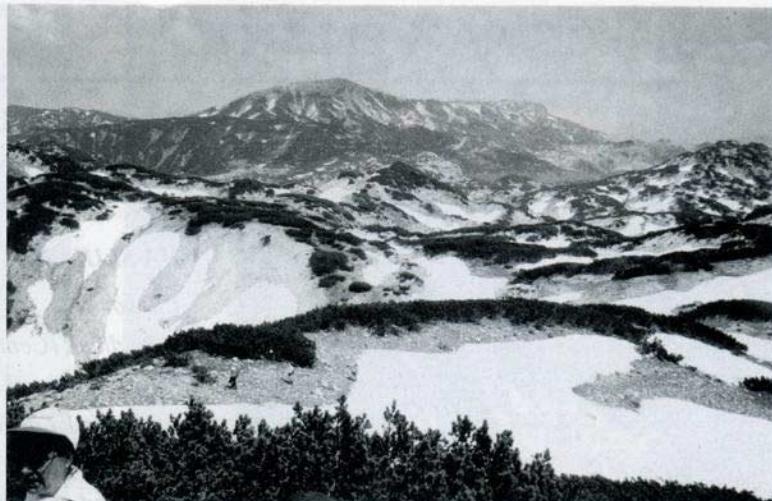
foto: Tomislav Pavlin

Blidinje jezero i vidi cesta kojom ćemo i proći u Dugo polje. Dobro se vide nove vi-kend-kuće uz ostatke starih. Uz cestu se može vidjeti i niz stećaka, posebno u zaseoku Barzanji.

U Dugom polju nalaze se brojni stanovi i nama posebno zanimljivi Risovac i Masna luka kao ishodišna mjesta za uspone na najviše vrhove Čvrsnice. Dugo polje nalazi se na približno 1250 m. Posebno je lijepa Masna luka, gdje se nalazi kulturni i vjerski centar ovoga kraja, koji vodi fra Petar Krasić. Upravo on nam je osigurao dolazak pribavivši dozvole za uspon na najviši vrh, a i poveo nas je prvi dio puta. Na jednom briještu oprostili smo od njega i zatim spustili u dolinu te krenuli oštrim usponom kroz endemičnu crnogoričnu šumu munike po slabo označenom, ali dobro uočljivom putu prema vrhu. S desne strane se ističe stjenoviti oštri vrh koji zatrvara vidik prema Pločnu. Uz put je spomen-obilježje preminulom dalmatinskom planinaru I. Plazoniću.

Krenuli smo prilično kasno pa je sunce otežavalo kretanje, posebno po snježnicama gdje se propadalo po još dosta dubokom snijegu. Tu i tamo, na tek goloj zemlji od nestalog snijega, vidjele su se prve cvjetnice da bi pogled najviše lutao po obližnjim vrhuncima. Na raskrižju putova, putokaz nas je uputio lijevo prema Velikom Vilincu, a desno prema Pločnu. Ubrzo smo ugledali i sam vrh.

Dolazak na Pločno bio je potkraj i naporan, ali je sav napor brzo zaboravljen nakon okrijepe koju su nam dali vojnici. Pogled je bio prekrasan. Mogao bi čovjek satima ova-ko gledati, no trebalo je već

Najviši vrhovi Čvrsnice

foto. Tomislav Pavlin

krenuti natrag. Neki su iskoristili priliku pa su se u dolinu prevezli vojnim vozilom, a drugi su se sruštali niz snježnike i još brže stigli u podnožje planine.

Nažalost, pod Čvrsnicom više nema planinarskog objekta, a i sama Masna luka bila je na prvim crtama bojišnice, kako nam je rekao fra Petar. Izlet je bio zaključen misom zahvalnicom fra Petra te našom molitvom i pjesmom. Bila je to zahvala za uspješno ostvareno planinarsko hođašće na najvišu planinu hrvatskoga naroda.

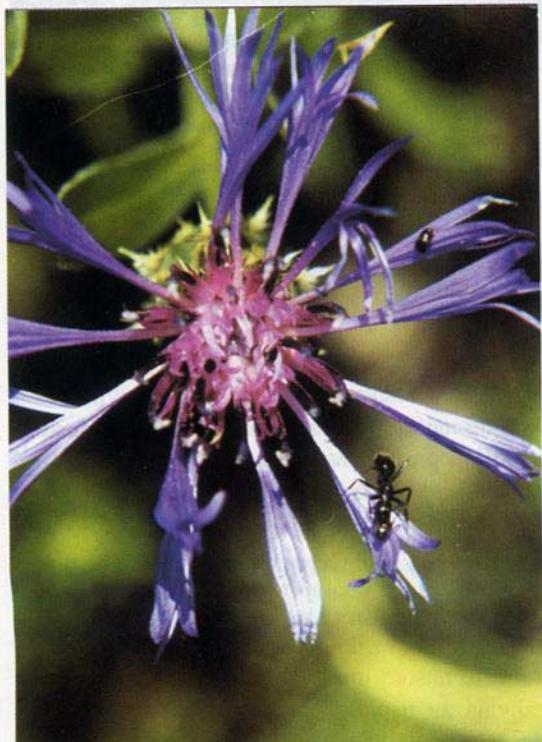

Planinari na vrhu Čvrsnice (2228 m)

foto: Tomislav Pavlin

PROLJEĆE NA VELEBITU

fotografije: IVICA FUMIĆ, Zagreb

NA SLIKAMA:

Lijevo:

Različak (*Centaurea*) na Vélincu

Lijevo dolje:

Vélebitska degenija, Budakovo brdo

Sredina dolje:

Pogled na Kizu

Desno:

Ilirska perunika (*Iris illyrica*)

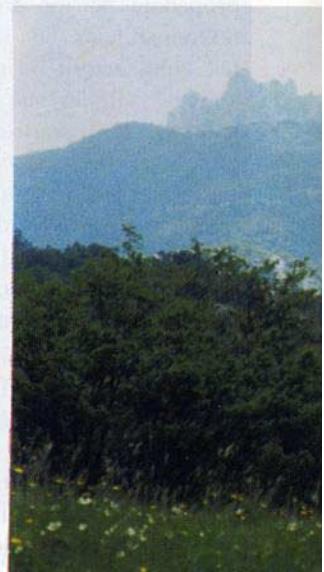
Desno gore:

Kranjski ljiljan

Desno dolje:

Sunovrat (*Narcissus radiiflorus*)

Tisak duplerice u boji poklon je
Tiskare »Ekološki glasnik«
čitateljima »Hrvatskog planinara«

KAMO NA IZLET

LJEPOTE OGULINSKOG KRAJA

Izlet u Ogulin nije samo Klek

MILJENKO PAVEŠIĆ, Ogulin

Impozantna i dojmljiva vizura Kleka neodoljivo, nekom magičnom silom privlači planinare i brojne izletnike. No, unatoč nedvojbeno očaravajućoj ljepoti Kleka, vrijedi se i malo »naluknuti« i na ogulinsku okolicu, koja skriva zadivljujuća, još uvijek malo poznata izletišta i prirodne ljepote.

Tijekom dugih ljetnih dana, povratak s Kleka može se povezati s odlaskom na jezero Sabljaci. Istini za volju, Sabljaci su umjetno jezero, nastan-

lo 1957. zajaživanjem Zagorske Mrežnice, no ono je tako lijepo uklopljeno u prirodni okoliš da se vrlo lako može »prodati« za prirodno jezero. Površina mu je 4 km^2 , dužina oko 5 km, najveća dubina pri srednjem vodostaju je 15 m. Jezero je od Ogulina udaljeno oko tri kilometra. Površina oko njega pošumljena je raznorodnim raslinjem, izgradene su kuće i kućice, te lijep restoran s terasom. Mnogima nije poznato da u blizini jezera Sabljaci postoji i prirodno Šmitovo jezero u ne-

Jezero Sabljaci

foto: Studio »Miro«, Ogulin

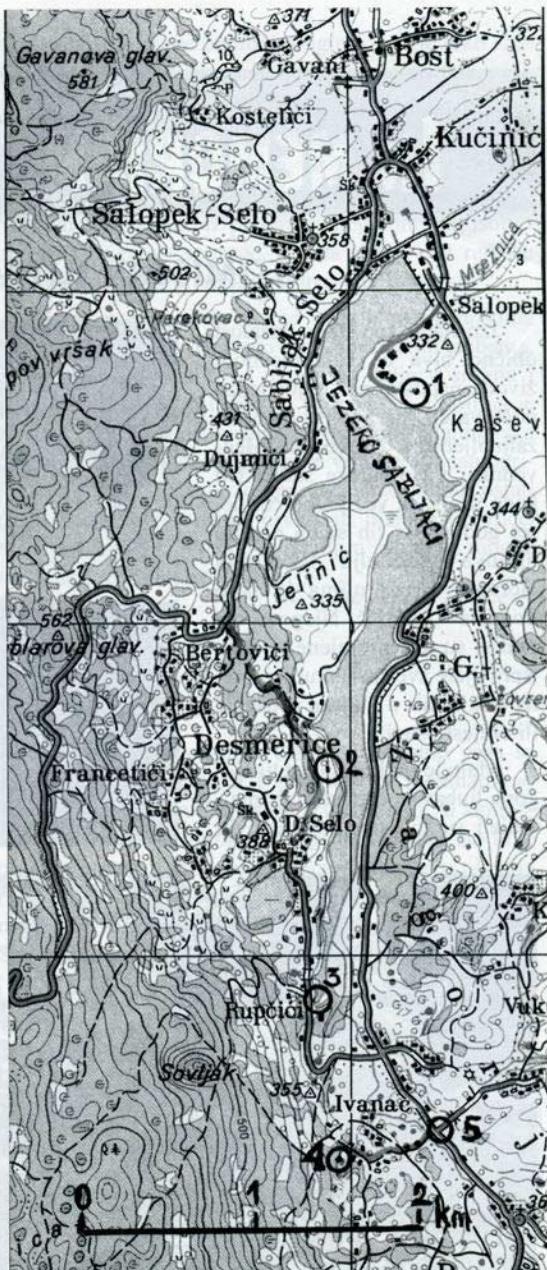
dirljutom šumskom okruženju.

Tijekom dugih ljetnih dana, povratak s Kleka može se povezati s odlaskom na Sabljake. U slučaju da je izlet organiziran autobusom, njime se može otići do jezera i produžiti do točke broj 5 označene na karti. Na raskrižju je velik betonski križ. Odatle treba produžiti do točke 4 - Šmitovo jezero. Po razgledavanju, istim putem treba krenuti natrag do prvog raskrižja poslije križa, do točke 3. Tu je izvorište Zagorske Mrežnice na kojem su i uređaji ogulinskog vodovoda. U okolini ima više izvora i voda je u svima pitka.

Po razgledavanju izvorišta, produžit ćemo do Donjeg Sela gdje s asfaltirane ceste treba skrenuti desno na dobru makadamsku cestu ići do točke 2. Ispod ceste, prema jezeru, u omanjem šumaru nalazi se impozantna kamena gromada slična Visibabi kraj Bjelskog. Nigdje u blizini ne-ma kamena, a ona tu nekim čudom stoji i stoji. Visoka je oko 12 metara. Moguć je i uspon na nju uz malo penjačke vještine. Trud će biti nagrađen izvanrednim vidikom na jezero i okolicu Zagorja. Nakon još kojih stotinjak metara makadama ponovo se dolazi na asfalt pa njime treba produžiti do restorana »Sabljaci« (točka 1). Može se ići i obrnutim smjerom. Ako se ne planira uspon na Klek može se upriličiti i pješačka tura oko jezera.

Ako u Ogulin dolazimo automobilom ili unajmljenim autobusom, u povratku prema Zagrebu vrijedi se zaustaviti ispred kamenitog mosta na kat preko rijeke Tounjčice. To je jedinstven kameniti most na kat u Hrvatskoj i Europi. Jedinstvena je to pitureskna građevina, ukrašena skulpturama i natpisnim pločama, a ubraja se u značajne spomenike graditeljstva. Donji most sagrađen je 1775 - 1779. godine (graditelj pukovnik Vinko Strupi) a gornji kat, prilikom korekcije nivelete puta, dograđen je 1836 - 1845. godine (graditelj Josip Kajetan Knežić). Za vrijeme drugog svjetskog rata porušen je veći dio gornjega kata mosta, ali je most obnovljen u izvornom obliku 1973. godine. Nisu jedino postavljene natpisne ploče i skulpture rimskih vojnika. Te ploče i dio vojnika nalaze se u ogulinskom dvoru.

Na natpisnim pločama bili su ova dva natpisa: »U spomen strme ceste, kojom je trećeg svibnja 1775. rimski imperator Josip II, otac domovine prvi došao i milostivo zapovjedio da se nova

izgradi. Presretni izvođač pukovnik Struppi« i »Ferdinand I, imperator Austrije, pobožni, sretni uvišeni mostu od božanskog Josipa II rimskog imperatora podignutom među strim obalama, nadograđio je lakši prilaz i čitavu cestu obnovio 1836. Po Kajetanu Knežiću, vrhovnom zapovjedniku graničara.«.

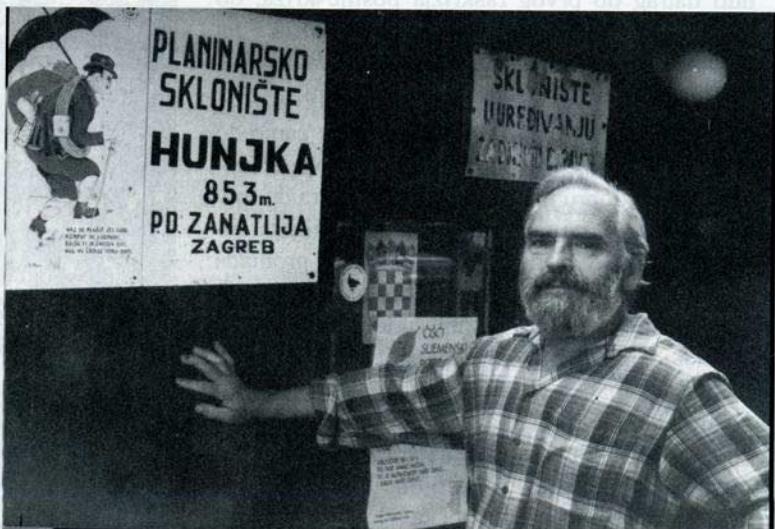
Odlučite, krenite u Ogulinsko zagorje, nećete požaliti!

IN MEMORIAM

TOMISLAV JUTROVIĆ (1939-2001)

Iznenada, kao što to nažalost obično biva u svakodnevnom životu, napustio nas je još jedan poštovatelj hrvatskih planina, zaljubljenik u zagrebačku Medvednicu i Horvatove stube. Od kada je - sada već preko četrdeset godina - s tih stuba nestalo njihova graditelja Vladimira Horvata - nad njima je bdio Tomislav Jutrović. Njegove oči pratile su sve promjene, a ruke ispravljale sve što bi Zub vremena rasklimao, a ljudska nepažnja ili obijest oštetila.

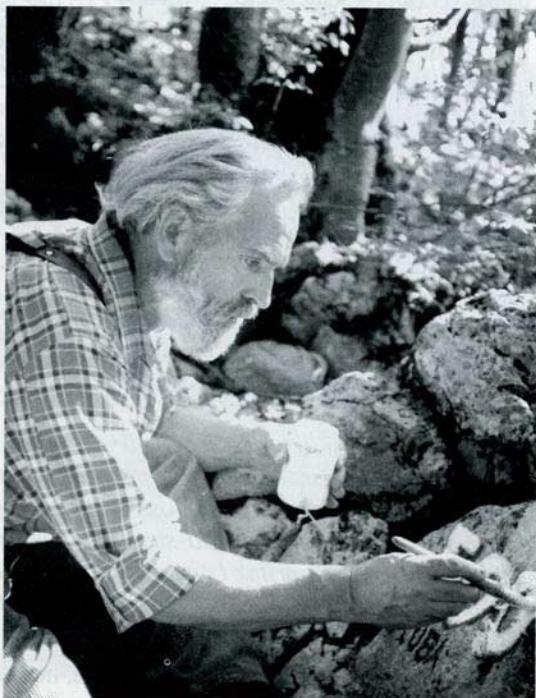
Malo je ljudi znalo za tu njegovu ljubav i odanost Stubama - vidjeli su to samo oni redoviti

posjetitelji koji bi silazili niz Stube ili se od Srncea penjali uz njih, ili pak veći broj posjetitelja kada bi Tomica najavio i organizirao obilježavanje obljetnice vezane ili za Stube ili za Vladimira Horvata. Tih i nemametljiv odgovarao bi na brojna pitanja i zainteresiranim ponudio razglednice ili žig Stuba, a starijima poagao savladati strmiye dijelove stubišta. Radio je mnogo toga sam i nije tražio ničija priznanja. Zavolio je i Velebit te markirao s ostalim prijateljima njegove staze, odlazio je na Dinaru već odavnina, a i sada nakon Domovinskog rata oduševljen ljepotom ove planine. Eto, pripremao se i ovog mjeseca da ponovno pode na njezin vrh, ali za ispunjenje i ove želje više nije dobio prilike.

U njegovom planinarskom dnevniku - koji je vodio po uzoru na svog planinarskog učitelja - ostalo je zapisano: 22. travnja ove godine na Sljemenu je bio 1235 puta! Na veliki petak prije Uskrsa 13. travnja otisao je na Horvatove stube 624. puta da sam u njihovoj tišini i u mislima na protekle godine proslavi svoju 47. obljetnicu aktivnog planinarenja!

Tomica je već odavno pisao u našem planinarskom časopisu, prenosio dio svojih doživljaja, osjećaja i viđenja i na taj način izražava svoju ljubav - ali i zahvalnost za svoje susrete s jedinstvenom ljepotom

naših planina, od susreta s rijetkim stablima tise do prostranih vidika s vrhunaca. I nekoliko stranica našeg časopisa bilo bi premalo da opišemo sve Tomičine životne i planinarske preokupacije. Član planinarske organizacije postaje sa 16 godina i nakon boravka u Sarajevu i upoznavanja bosanskih planina započinje upoznavati naše hrvatske planine. Nakon poznanstva s Vladimirom Horvatom sve je više na Medvednici, a njemu pomaže i pri otkrivanju tajni Carionovih rudnika olovnog sjajnika na sjevernoj strani Medvednice ispod skijaških žičara.

Njegova biografija objavljeno je u »Hrvatskom planinaru« br. 12 iz 1995. godine. I tada je to bilo na poticaj drugih - običnih planinara, jer je on otklanjao pomisao da se mnogo piše o njemu. Zbog toga će nam mnogo nedostajati, a za koju godinu to će se osjetiti i na Stubama - ako se ne »pojave« neki mladi ljubitelji Medvednice i Horvatovih stuba - neki novi »Vladimir« i »Tomislavi«. Kao čovjek, Tomislav Jurčović bio je skroman i marljiv, ponikao je iz radničke obitelji, naučen na neimaštini, ali i naučen na uživanju

nje u sreći što može pomoći drugima - pa je tako i živio. I na svoju djecu prenosio je ljubav za prirodu.

Teško je povjerovati da smo se još nedavno telefonski čuli, razgovarajući o četrdesetoj obljetnici Horvatove smrti za koju smo se na vrijeme željeli pripremiti na dostojanstveniji način, još uvijek gledam njegovu razglednicu iz planina s njegovim potpisom i potpisom njegove supruge, a sada pišem ove retke u želji da ostane zabilježen ovaj trenutak rastanka.

Nama preostaje da prema svojim mogućnostima nastavimo brinuti o Horvatovim i Tomičinim stubama, da sačuvamo sjećanje na njega što dulje u srcima i dušama sviju nas koji smo ga poznavali i s kojima je znao podijeliti radost susreta s planinom. Planinarska organizacija Hrvatske izgubila je vrijednog i samoprijeđegornog člana koji može generacijama mlađih ostati uzor u odanosti i zaštiti hrvatskih planina. Tomice, neka ti je hvala za sve što si učinio u svom, za mnoge nas ipak prekratkom životu!

dr. Srećko Božičević

ZVONE BLAŽINA (1929-2001)

Dana 10. travnja umro je u Beogradu zagrebački alpinist starije generacije Zvone Blažina. Rodio se 4. ožujka 1929. u Okučanima, po zanimanju je bio tehničar, živio je do 1955. u Zagrebu, a nakon toga profesijska ga je usmjerila u Beograd. U alpinizam ga je uveo dr. Maks Plotnikov. U Zagrebu je bio pročelnik AO PDS »Velebit« i član GSS-a, u Beogradu član PD »Radnički«, a kao osnivač Alpinističkog odsjeka u Gradskom odboru planinara Beograda odigrao je pionirsku ulogu u organiziranom alpinizmu u Srbiji. Po-

sljednjih godina morao je, dakako, prekinuti veza sa zagrebačkim alpinistima i »Hrvatskim planinaram«. Za vrijeme boravka u Zagrebu izveo je oko 90 alpinističkih uspona. Podsjetimo se vrijednih priloga što ih je objavio u našem časopisu: Sjećanje na Suvu planinu (1954.), Prvenstveni uspon kroz sjevernu stijenu Šljemenca (1954.), Gorskokotarskim šumama (1956.) i Sjevernom stijenom Cima Grande (1956.).

dr. Željko Poljak

PLANINARSKI TISAK

NOVA KNJIGA MIRE ŠINCEK: KAMENČIĆI S PLANINA

Nakladnik: »Tonimir«, Varaždinske Toplice, 2001. g., 110 str., tvrdi uvez, ilustrirano, format 17x28 cm. Četrdeset sabranih planinarskih putopisa tiskanih od 1985. do 2000. godine.

Kojoj grani hrvatske književnosti pripada Mira Šincek pitanje je koje očekuje odgovor jer je očito da će je pojedine grane svojataći za sebe. Neki će reći da

svojim pričama i bajkama, od kojih su najljepše objavljene na Radio Zagrebu, svakako pripada dječjoj književnosti. Po izvanredno uspjelim kajkavskim pjesmama u prozi - nadam se da ih smijemo tako nazvati jer su neke od njih vrhunski domet kajkavštine - svojom će je smatrati i hrvatska dijalektalna književnost. Svojom je smatrali i - hrvatski speleolozi! Odlomci iz njezina putopisa »Planina iznutra« objavljeni su u nedavno čak i priručniku »Speleologija« (Zagreb 2000). Premda Mira nije speleolog, ona je doživljaj podzem-

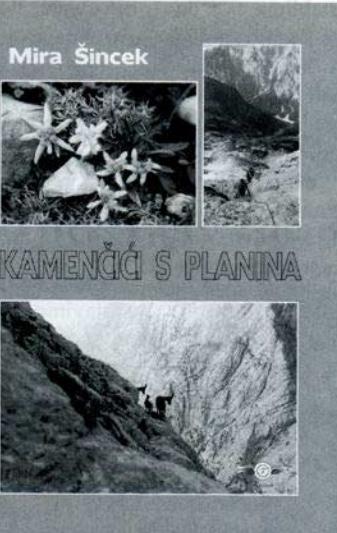
lja tako umješno znala dočarati srećem da je osvojila njihova srca. Brojem i kvalitetom svojih planinarskih putopisa - u petnaest godina objavila ih je samo u »Hrvatskom planinaru« četrdeset - nesumnjivo je postala veliko ime u hrvatskoj planinarskoj književnosti. Nije bez razloga u planinarskoj antologiji (»Hrvatska planinarska književnost«, HPS, Zagreb 1994.) zastupljena iznimno s dva priloga, premda je najmlađa od stotinjak uvrštenih autoru.

Varaždinska planinarka Mira Šincek unijela je novi duh u našu planinarsku književnost. Zahvaljujući svojim pjesmama u prozi o zagorskim bregima, ali i o alpskim vrhuncima, podigla je njezine kriterije koji su sada njezinom »krivnjom« postali teže dostižni. Iako svake godine u našem časopisu objavi prosječno tek dva-tri priloga, svaki je od njih mali biser i čitatelji ih s užitkom čitaju.

Jedan je kritičar, pročitavši njezin članak »Čez magle k soncu« oduševljeno napisao: »...divne, meke, tople, sanjarske, raznovrsne i neiznijerno slojevite, jednostavne riječi...« Možda je Mira bila oviše skromna što je, eto, čekala šesnaest godina da izbor svojih članka zaokruži zbirkom koja daje uvid u jedno trajno nadahnuće prirodom i planinom.

Na kraju, što možemo drugo nego zajedno s njezinim kritičarom reći: »Zahvaljujemo ti, Miro, što si napisala ove predivne, tako dirljive priče, izvukvaši ni iz čega, snagom svoga duha iz zagorskih brega.«

Željko Poljak

PRIPREMA SE TREĆI PLANINARSKI ZBORNIK

Neki su planinari uspjeli obogatiti svoju planinarsku knjižnicu Planinarskim zbornicima 1. i 2. koje je u minule tri godine uredio naš suradnik Tomislav Jagačić iz Varaždina (Zbornike smo predstavili u HP-u).

Jagačić je započeo s pripremama i okupljanjem autore za novi Zbornik s namjerom da izade iz tiska u prosincu ove godine, a da bude posvećen 2002. godini, koju je UN proglašio Godinom planina. Put do ovakve reprezentativne planinarske publikacije bit će mnogo

lakši i brži ako se pojedini, potencijalni autori s Jagačićem dogovore o temama i sadržajima svojih priloga i eventualnoj narudžbi do sada izašlih Zbornika. Oni koji žele da njihovo društvo ili autor budu zastupljeni u Zborniku 3. neka se javi na adresu: Tomislav Jagačić, tel. 042/320-279, Slavenska 19, 42000 Varaždin.

dr. Željko Poljak

NOVI VODIČ PO MEDVEDNICI

Ž. Poljak i A. Čaplar: Medvednica, HPS, 2001.

Ovih dana iz tiska izlazi novi planinarsko-izletnički vodič po Medvednici kao rezultat suranje dr. Željka Poljaka i Alana Čaplara. Vodič na 112 stranica formata 17x11 cm predstavlja Medvednicu opisom svih značajnijih prilaza i objekata na Medvednici. Nakladnik vodiča je HPS, a sunakladnik Turistička zajednica Grada Zagreba. Opširnije o vodiču u idućem broju.

VAŠE SLIKE U KALENDARU ZA 2002. GODINU

Komisija za promidžbu i izdavačku djelatnost Hrvatskog planinarskog saveza objavljuje natječaj za izbor slika koje će se naći na planinarskom kalendaru HPS-a za iduću godinu. Naslov i tema kalendaru bit će »2002. - Godina planina«. U izbor će ući lijepe i kvalitetne slike iz hrvatskih planina (vrhovi, vidici, cijevi, znamenitosti i dr.), bez obzira jesu li negdje već objavljene.

Planinari koji žele da se njihovi snimci nadu u kalendaru HPS-a, koji žele popularizirati »svoju« planinu ili jednostavno imaju dobrih slika, dijapositiva i fotografiju, trebaju ih poslati u Hrvatski planinarski savez, Kozarčeva 22 ili uredniku Alanu Čaplaru, Sv. Mateja 7, 10010 Zagreb, s naznakom »ZA KALENDAR«. Rok za prijem slika je 15. srpnja. Pristigle slike pregledat će i najbolje među njima odabrati Komisija za promidžbu i izdavačku djelatnost HPS-a. Sve slike i dijapositivi bit će nakon izlaska kalendaru uredno vraćeni autorima.

Alan Čaplar

TKO JE ŠTO U HRVATSKOM PLANINARSTVU

BERNARD MARGITIĆ PRVI OBILAZNIK HRVATSKE OBILAZNICE

Pažljiviji čitatelji našeg časopisa zapazili su ime Bernarda Margitića u popisu prvih obilaznika Hrvatske planinarske obilaznice koji smo objavili u drugom broju ove godine. Već u prosincu prošle godine, pola godine nakon otvorenja, primio je zlatnu značku HPO. Taj uspjeh još je i značajniji time što je ujedno i jedan od pokretača i sudionika u pripremi HPO i brojnih drugih obilaznica te jedan od njihovih vjerojatno najstrastvenijih obilaznika. Obišao ih je 139, od toga 63 u Hrvatskoj, i najmladi je stekao zlatni znak natjecanja »Planinar-transverzalac«.

Rođen je 1956. u Zagrebu. Diplomirao je strojarstvo i radi u tvornici alatnih strojeva INAS (bivša »Prvomajska«) kao voditelj informatičkog sistema za vođenje proizvodnih procesa. Njegova supruga i sin također su planinari. Planinarenjem se bavi od 1977. godine. Pet godina bio je član HPD »Zagreb-Matica«, a od 1982. do danas član je zagrebačkog »Željezničara«, gdje je sada i dopredsjednik. U tom društvu sedam je godina vodio sekciju »Goranik«, šest planinarskih škola i tri male planinarske škole. Mlade proizašle iz tih škola okupio je u sekciju mladih (OSA), a osim te sekcije, potaknuo je i osnutak Visokogorske sekcije. Samo do sada organizirao je više od 180 društvenih izleta. Kao član komisije natjecanja »Planinar-transverzalac«, sada Komisije za pl. obilaznice, pokretač je i nositelj obilaznice »Hrvatske planinarske kuće«.

Aktivan je i u radu HPS-a kao član Izvršnog odbora, te komisija za planinarske puteve i za vođice. Već je spomenuto da je aktivno sudjelovao u pripremi Hrvatske planinarske obilaznice i Velebitskog planinarskog puta, kao i u pripremi Priručnika za markaciste i drugim izdanjima HPS-a. Markacist je od 1993. godine, sada i markacist-instruktor i predavač na tečajevima za markaciste.

Godine 1994. stekao je naslov vodiča društvenih izleta. Također je završio seminar za Čuvara priorde HPS i sudjelovao u mnogim akcijama čišćenja, pošumljavanja i edukacije mlađih planinara. Preplatnik našeg časopisa je već preko 20 godina.

Za svoj svestran rad primio je brojna društvena priznanja HPD »Željezničar«, srebrni znak Planinarskog saveza Zagreba, te brončani, srebrni i zlatni znak HPS. Ipak, najdraže planinarske nagrade su mu »Srce zahvale« koje su izradili i poklonili mu polaznici Male planinarske škole iz OŠ »Julije Klović« u Zagrebu.

U planine odlazi svakoga vikenda, redovno s dnevnikom neke planinarske obilaznice u ruksaku. Osim toga, o svim svojim izletima već 25 godina vodi preciznu evidenciju i bilježi ih u planinarski dnevnik. Na kraju, poželimo mu još mnogo vrhova i osvojenih planinarskih obilaznica, te još više radosti u radu s planinarama.

Alan Čaplar

ZAŠTITA PRIRODE

POPLAVA U OGULINU

I ove je godine grad Ogulin doživio veliku poplavu, sličnu onoj iz 1999., no ipak malo manju. Ovogodišnja je bila najjača u nedjelju 4. ožujka.

Poplava u Ogulinu nastaje kada rijeka Dobra nabuja od proljetnih kiša i naglog topljenja snijega u Gorskem kotaru. Tada brana na jezeru Bukoviku, na zapadnom dijelu grada, više ne može zadržati svu vodu nabujale rijeke niti je umjetnim podzemnim kanalom odvesti do hidrocentralne Gojak, udaljene oko 4,5 km, pa se voda preljeva u staro korito i teče Đulinom ponorom.

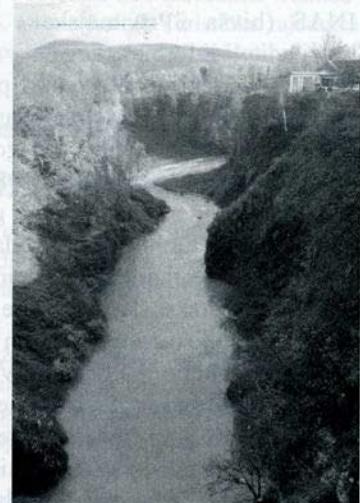
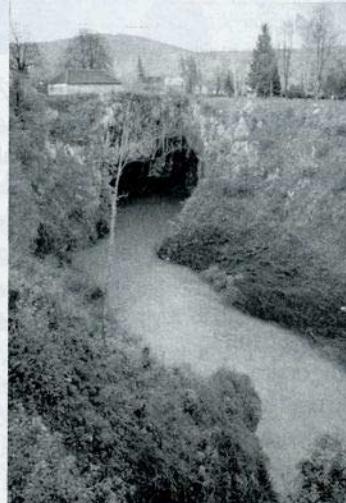
U ljetno doba, kada je vodostaj rijeke Dobre nizak, sva voda otjeće podzemnim kanalom u hidrocentralu, pa se u najveći špiljski sutav u Hrvatskoj, sustav Đulin ponor - Medvedica (do sada istraženo 16.396 m špiljskih kanala) može ući.

Vidikovac u Ogulinu - na obali Dobre

foto: Vlado Božić

Međutim, kada brana više ne može akumulirati svu vodu, Dobra se prelje preko nje i teče u Đulin ponor. To preljevanje može biti naglo, što istraživačima ili onima koji čiste ulaz u ponor može izazvati ozbiljne teškoće. Voda koja teče u ponor nosi, naravno, i sav

Đulin ponor bez vode i napunjen vodom

foto: Vlado Božić

otpad koji pokupi u koritu rijeke, i u ponoru ga ostavlja. Rijeka rako donese najviše drvenog (biološkog) otpada kojega ima uz rubove korita, a to je granje, pa njevi i stara stabla. Kad taj otpad dođe u podzemlje, on se razgraduje i nakon nekog vremena raspada. Tako usitnjeno, voda može odnijeti dalje. Međutim, problem predstavlja ljudski otpad; gume, plastika, metal i drugo, koji se raspada vrlo sporo. Pomiješani prirodni i umjetni otpad stvore u uskim dijelovima šipanje čepove koji djeluju kao brane, pa se cijeli ponor napuni vodom.

Kako se cijeli šipanski sustav prostire ispod grada Oglina, za vrijeme poplave može se reći da cijeli grad pliva na vodi. Tek kada se dio prirodnog otpada razgradi, čepovi postanu neka vrsta filtra koji propušta vodu samo sa sitnim otpadom. To su najbolje vidjeli speleolozi kada su roneći u jesen 1999. u izvoru Gojačke Dobre prodrli u izlazni dio hidrološkog sustava Đulin ponor-Medvedica (istražili su roneći i plivajući 2166 m kanala) i našli samo stari sitni otpad koji je mogao proći kroz brojne »filtere« u šipanskem sustavu.

Koliko se vode za vrijeme velike poplave akumulira ispred ponora i u podzemlju Oglina najbolje prikazuju fotografije korita rijeke Dobre ispred Đulinog ponora (ispod vidikovca).

Vlado Božić

PARK PRIRODE PAPUK MIJENJA SJEDIŠTE?

Početkom travnja 1999. godine, dijelovi Papuka i Krdije proglašeni su parkom prirode, a godinu dana poslije utemeljena je Javna ustanova »Park prirode Papuk« sa sjedištem u Voćinu. Tako je definitivno otklonjena najavljenja mogućnost da se na tom prostoru izgradi odlagalište nuklearnog otpada. Park obuhvaća površinu od 330 prostornih kilometara stoljetnih šuma, prirodnih osobitosti i kulturno-povijesnih vrednoti. Prostire se na dijelu teritorija triju slavonskih županija: Požeško-slavonske, Virovitičko-podravske i Osječko-baranjske. Do sada je imenovano upravno vijeće i ravnatelj, koji bi radili sa šest stručnih djelatnika, a u skoroj budućnosti bi se uposlijalo još desetak. Dakako, to bi morali biti ljudi, koji na javi i u snu žive i dišu s prirodom i ljepotama slavonskog gorja.

Iako je sjedište Parka u Voćinu, u posljednje vrijeme govori se i piše o njegovu preseljenju u Veliku, poznato turističko središte Slavonije i Požeštine. Tako razmišljaju dipl. ing. Šumarstva Zlatko Lisjak, predsjednik Upravnog vijeća, dipl. ing. Šumarstva Dražen Dumančić, direktor Uprave šuma Požega, te Josip Perić, načelnik općine Velika, nudeći bolje smještajne i druge uvjete. Nasuprot njima čelnici općine u Voćinu

smatraju da za preseljenje nema zakonskog uporišta, pa su o svemu izvijestili potpredsjednika Vlade Gorana Granića i ministra zaštite okoliša Božu Kovačevića. Primjerice, o svemu tome Mato Štimac, načelnik općine Voćin kaže: »Lobi požeško-slavonske županije mnogo je snažniji od lobija Virovitičko-podravske županije, a u to se očito umiješala i politika, iako je Voćin zakonom određen kao sjedište Parka prirode, ne samo zbog razvojnih potreba područja od posebne državne skrbi, već i zbog obližnjeg arboretuma Lisičine, koji je predviđen za središte biologa i zaštitara prirode Republike Hrvatske, za što je dogovorena finansijska potpora.«

Prema svemu iznesenom, na pomolu je nova afera, slična dugogodišnjim nesuglasicama oko gospodarenja Kornatskim arhipelagom.

Ivan Jakovina

RAD ZAŠTITARA U ŠIBENSKOM »KAMENARU«

Zaštitarski odsjek HPD »Kamenar« i ovoga proljeća nastavlja nizom aktivnosti brigu o zaštiti prirode na šibenskom području. U subotu 10. ožujka održana je radna akcija u Nacionalnom parku Krka. Tada su se raščišćavale stare napuštene mlinice na Skradinskom buku i prostor oko njih. Ta je akcija bila ostvarena povodom Svjetskog dana voda 22. ožujka. Uz Dan Društva 25. ožujka zaštitarski odsjek očistio je okoliš oko planinarskog doma »Promina«. U nedjelju 1. travnja čistilo se oko planinarske kuće »Čičo« u Rupićima pod Trtrom. Aktivno je obilježen i Dan planeta Zemlje u nedjelju 22. travnja oko šibenskog Sokoloarskog centra, o čemu je pisala i »Slobodna Dalmacija«. U ovim aktivnostima mnogo nam je pomogla turistička agencija »Belone-tours« iz Splita.

Tijekom ljeta planiraju se radne akcije čišćenja na Velebitu u okolini Baških Oštarija, Kozjaku kod planinarske kuće »Česmina«, a najesen branje grođa u Petrovom polju kraj Drniša.

Vesna Jurković

SPELEOLOGIJA

USPJELA SPELEOLOŠKA IZLOŽBA

Od 1. do 8. ožujka u Irish pubu, popularnom okupljalištu šibenskih srednjoškolaca i studenata, bila je postavljena izložba fotografija Speleološkog odsjeka HPD »Kamenar«, Šibenik. Na šezdesetak izloženih fotografija prikazane su raznovrsne speleološke aktivnosti, koje su snimili članovi Odsjeka, njihovi suradnici i prijatelji iz drugih speleoloških udruženja i poznati šibenski fotograf-amater Vjekoslav Kulaš. Na otvaranju je posjetitelje zabavljao Trio »Bagatin«.

Osim te izložbe SO HPD-a »Kamenar« bilježi živu aktivnost. Njegovi su članovi istražili brojne speleološke objekte u Šibensko-kninskoj županiji i šire. Godine 1990. otkrili su 200 kg otrova »pužomor« u jami Golubnjači kod Slivna, a 1995. sudjelovali su u ekspediciji u Lukinu jamu. Uspješnu suradnju razvijaju sa zagrebačkim speleolozima (ronilačko istraživanje šipile kod HE Manojlovac na Krki), speleološkim odsjecima planinarskih društava »Mosor«, Split (postavili speleološko vježbalište na Trtru); »Sv. Mihovil«, Šibenik; »Paklenica«, Zadar i »Biokovo«, Makarska, te sa SD »Špiljar« iz Splita i drugima. Za vrijeme Domovinskog rata prvi su privremeno zaštitili granatiranu kupolu čuvene šibenske Katedrale i kroviste kazališta, sanirali oštećene višekatnice u gradu, te zvonike crkava u Jezerima i Betini.

OTVARANJE IZLOŽBE FOTOGRAFIJA
SPELEOLOŠKOG ODSJEKA
HPD-a "KAMENAR"

IRISH PUB

četvrtak, 1. ožujka 2001. u 19 h

NASTUPA: KLAPE "TEUTA"

Velika pažnja u SO HPD-a »Kamenar« poklanja se stručnom speleološkom usavršavanju. Sudjelovalo se tako na čak četrnaest speleoloških škola i tečajeva, a društvo je bilo i domaćin biospeleološkom seminaru 1998. i speleološkom tečaju 1999. u pl. kući »Čičo« u Rupićima podno Orlovače na Trtru. Kažimo na kraju da je izložba dobro prihvaćena i da je za tu priliku pripremljen dopadljivi prospect.

Ante Juras

Najzaslužniji za šibensku
speleološku izložbu
foto: Vjekoslav Kulaš

Kaskade/Cascades
Špilja u kamenolomu Tounj
Foto: Sandi Novak

Špilja u kamenolomu Tounj s izložbe »Sige«

foto: Sandi Novak

IZLOŽBA »SIGE«

Hrvatski prirodoslovni muzej u Zagrebu, u nasloju da zanimljivosti prirode pokaže i široj javnosti, organizira razne tematske izložbe koje su zanimljive i planinarama, a posebno speleolozima. Jedna od njih je i izložba pod nazivom »Sige«. Za izložbu je pripremljeno sedamdesetak izložaka različitih vrsta siga iz fundusa muzeja, a također i više od stotinu velikih fotografija lijepih i neobičnih siga iz raznih špilja i jama u Hrvatskoj. Izbor izložaka i fotografija napravljen je sukladno prostornim mogućnostima.

Izložba je održana na više mesta i to: u Zagrebu od prosinca 1999. do lipnja 2000., u Kninu od lipnja do rujna 2000., u Karlovcu od listopada do studenog 2000., u Krapini od listopada 2000. do veljače 2001., u Šibeniku od veljače do travnja 2001., i od travnja do svibnja 2001. u hotelu »Tomislavov dom« na Sljemenu. U svibnju izložba seli dalje u Dubrovnik. Za svaku od tih izložbi izrađen je poseban katalog. Autori izložbe su Damir Lacković, Marijan Čepelak i Vladimir Zepec, a autori fotografija 16-oro poznatih hrvatskih speleologa.

Vlado Božić

IZLOŽBA »OPSTANAK ILI NESTANAK«

Pod ovim je naslovom Hrvatski prirodoslovni muzej u Zagrebu postavio u Demetrovoj 1 zanimljivu izložbu kojoj je cilj upoznati javnost s opasnošću koja prijeti prirodi našeg planeta Zemlje a posebno prirodi u Hrvatskoj. Za izložbu je prireden katalog u kojem je obradena biološka raznolikost, te ugroženost i izumiranje pojedinih vrsta živih bića. Izloženo je više od stotinu prepariranih (ili živih) danas ugroženih životinja u Hrvatskoj, te popisi izumrlih i osobito ugroženih vrsta.

Speleolozima je posebno zanimljiv dio izložbe postavljen u mračnom hodniku koji vodi u donje prostore izložbe, a prikazuje podzemlje, jer su tu izložene životinje koje žive u njemu (npr. tri žive čovjekove ribice).

Za izložbu je izrađen i zidni kalendar sa slikama naših ugroženih životinja. Autori izložbe su Irena Gobac, Draško Holcer, Martina Šašić i Nikola Tvrtković. Izložba je otvorena od veljače do prosinca 2001.

Vlado Božić

PISMA ČITATELJA

Štovali gospodine uredniče,
Radi poboljšanja informiranja, raznovrsnosti i atraktivnosti tema, te uključivanja što većeg broja suradnika u kreiranje časopisa, predlažem otvaranje nove rubrike koja bi nosila naziv *Zašto tako?, Da ili ne, Za ili protiv*, ili neki drugi prigodan naziv. Sadržaj stranice obuhvaćao bi nekoliko priloga iz planinarske svakodnevnice, a sastojao bi se od jedne fotografije vezane uz temu, te kratkog teksta u obliku kritike ili pohvale, ili samo komentara uz fotografiju. Dostavljam Vam nekoliko fotografija s Učke, kao prilog toj zamisli. One pokazuju jedan od načina markiranja na planinarskoj stazi Poklon - Vojak. Siguran sam da svi planinari nisu oduševljeni ovakvim brzim načinom postavljanja znakova na stabla (čavao i čekić), a vidi se i kako takve oznake nakon nekog vremena izgledaju.

Ujedno predlažem više praktičnih tema za »prosječne« planinare, što mislim da nedostaje časopisu. Razumijem situaciju s nedostatkom prostora u časopisu, u odnosu na količinu materijala za objavu, ali za takve teme dovoljno bi bilo odvojiti jednu stranicu lista, a na teret prostora za putopise planinara. Kao primjer tema ili komentara navodim neke, koje bi bile sigurno zapažene i pročitane: teme iz meteorologije, kako vezati ne-

koliko osnovnih čvorova, krpelji, sklopivi štapovi, što je obavezno u ruksaku, osnove prve pomoći, planinarski bon-ton, itd. Vjerojatno ćete reći da su te teme obradene u više drugih izdanja, što je točno. No, temeljem vlastitog iskustva mogu reći da sam neke od njih u različitim obradama pročitao i desetak puta i uvijek su mi iznova zanimljive. Osim toga, uzmemu li u obzir broj članova sa završenom planinarskom školom, potreba za upoznavanjem članstva s praktičnim »sitnicama« iz planinarskog života uvijek je dobrodošla. Sa željama za daljnji uspješni rad na uredenju lista, srdačno Vas pozdravljam.

B. S.

Naš čitatelj prepoznao je i upozorio na teme i tipove priloga koji nedostaju »Hrvatskom planinaru«. Urednik i Urednički odbor podupiru njegovo mišljenje jer ga i sami dijeli. Štoviše, to što su neke teme već dobro obradene u planinarskim priručnicima i vodičima, ne predstavlja ni najmanju zadrušku prilozima poučnog karaktera, već je problem u tome što ih na adresu Uredništva stiže isuviše malo. Sami članovi Uredničkog odbora mogli bi obraditi neke teme, no nije cilj i smisao časopisa da Uredništvo oduzima prostor drugim suradnicima, već ih ono prije svega može pozvati da se odazovu želji našeg čitatelja tako da nam pomognu svojim prilozima. Urednički odbor takvim prilozima već daje prednost, a to će svakako činiti i dalje.

Ur.

VIJESTI

DANI ŠIBENSKOG »KAMENARA«

Ovogodišnja tradicionalna manifestacija Dani PD »Kamenar« održana je od 21. do 27. ožujka. Namijenjena je članstvu i građanstvu, a cilj joj je promidžba naše planinarske organizacije i poziv Šibenčanima da stupe u nju.

Dani su započeli predstavljanjem spomen-dopisnice ukrašene slikom velebitske degenije, s kratkim podacima o Društву, te prigodnim pečatom koji je Pošta koristila prvoga dana 21. ožujka. Dane Društva pratila je i zanimljiva izložba »Šibenik na razglednicama nekada i sada«, postavljena u Županijskom muzeju. Izložbu je potaknuo i priredio planinar Ivo Aras, sakupljač razglednica, filatelist i numizmatičar. Ta je izložba pobudila veliko zanimanje Šibenčana.

U nedjelju 25. ožujka priređen je izlet iz Siverića na Prominu. Izletu se odazvalo šezdesetak građana, gosti iz planinarskih društava »Ante Bedalov« iz Kaštel Kambelovca, »Promina« iz Drniša, »Klen« iz Vodice i »Sv. Mihovil« iz Šibenika, te suradnici iz Belone-toursa iz Splita, ukupno preko stotinu izletnika. Za dobrodošlicu izletnicima pripremljen je domjenak u planinarskom domu, a nakon toga i edukativno predavanje Joška Bukarice iz Hrvatskog Crvenog križa o

opasnostima od mina. Izletnici su »osvojili« i najviši vrh Promine, Čavnovku visoku 1148 m. Dio njih posjetio je i Veliki i Mali Točak. Prije povratka u Šibenik, vrijedni drniški planinar Tomislav Prpa priredio je projekciju dijapositiva Promine i ljepota drniškog kraja.

Uspjehu ove manifestacije umnogome su pridonijeli i mediji. Radio Šibenik i Radio Ritam emitirali su razgovore s planinarama i obaveštavali građanstvo o manifestaciji, Šibenski list i Slobodna Dalmacija također, a HTV je zabilježio sve aktivnosti u Županijskoj panorami.

Ante Juras

DEVETNAESTI »PAPUČKI JAGLACI«

U nedjelju 18. ožujka održani su 19. »Papučki jaglaci«. Riječ je o masovnom proljetnom izletu slavonskih planinara i ljubitelja prirode. Utemeljitelji i organizatori manifestacije su članovi HPD »Sokolovac« iz Požege.

Nevelik prostor pred planinarskim domom »Lapjak« kod Velike bio je pretijesan da primi više od 2500 sudionika iz petnaestak slavonskih planinarskih društava, te šezdesetak gostiju iz Zagreba. Redovito na »Papučke jaglace« dolaze i članovi osječke udruge kumova, koja okuplja vjenčane, krsne i krizmane kumove. Posjeduju originalan statut i program rada, u kojem dominiraju zajednički izleti i putovanja. Na ovom izletu bilo ih je više od šezdeset. Ohrabruje da su među sudionicima prednjačili mlađi, među kojima više od 200 studenata Požeškog veleučilišta.

Skupine planinara i izletnika, predvođeni vodičima, propješačile su obalom gorskog potoka Dubočankr do Trišnjice i Jankovca, a oni s više kondicije uspeli su se na Češljakovački vis i Ivačku glavu. Oni koji po prvi puta dolaze na »Papučke jaglace«, redovno se odlučuju na obilazak »Staze jaglaca«, koja vodi do lapjačkog grebena i vrha La-

Sudionici društvenog izleta na Prominu

pjaka, te ostatka Veličkoga grada. Na polasku, sudionici su dobili besplatno pecivo, a u povratku grah i osjećavajuće piće, uz popularne cijene. Uz bedž pohoda, mogle su se kupiti i butelje kvalitetne graševine s etiketom na kojoj je bio stilizirani jaglac. Na kraju evo izjave jednog od sudionika, osječkog planinara Tomislava Mihelića-Pište, člana HPD »Bršljan-Jankovac«: »Grad je grad, pa rado odlazimo u prirodu. Redoviti smo sudionici »Papučkih jaglaca«, jer je ovaj dio gorske Slavonije prekrasan.«

Ivan Jakovina

IZBORNA SKUPŠTINA HPD »STRMAC« NOVA GRADIŠKA

U nedjelju 25. ožujka članovi HPD »Strmac« iz Nove Gradiške održali su izbornu godišnju skupštinu u svom izletištu Strmcu podno Psunja. Uz novogradiške planinare bili su tu i gosti iz Novske, Pakraca, Okučana, Lipika, Požege, Slavonskog Broda i Pleternice.

Članovi Upravnog odbora HPD »Strmac«, foto: Ivan Jakovina

Oni su pozdravili domaćina, a Miro Mesić je to uradio u ime Hrvatskog planinarskog saveza i Slavonskog planinarskog saveza.

HPD »Strmac« jedno je od starijih slavonskih društava, a trenutno ima više od 50 članova. U minuloj godini najviše su radili na obnovi doma, trasiranju i markiraju Strmačkog planinarskog puta i Slavonskog planinarskog puta. Također su uredili izvor Bjelovac te, uz planinarenje po slavonskom gorju, boravili na Dinari, Samoborskom gorju i Velebitu. Plan za 2001. godinu mnogo je ambiciozniji, a očekuje se i veća materijalna podrška Grada, Županije i sponzora.

Za dosadašnji rad na zaštiti, animiranju i očuvanju čovjekove okoline HPD »Strmac« dobilo je Godišnju medalju za 2000. od Gradskog poglavarstva Nove Gradiške. Na skupštini je dodijeljeno priznanje Vladimиру Vuku za njegov doprinos uređenju društvenih prostorija. Kako je to bila izborna skupština, za predsjednika Društva izabran je Drago Vrbanić, potpredsjednika Miljenko Rosić, tajnika Boro Bilopavlović, a za blagajnicu Ivanka Kikić.

Ivan Jakovina

DESET GODINA »MARTINŠČAKA«

Svečanom sjednicom u prostorijama doma umirovljenika »Sveti Antun« članovi HPD »Martinščak« iz Karlovca proslavili su 15. ožujka desetu obljetnicu osnutka i rada društva. Osnivačka skupština društva bila je održana 15. ožujka 1991. u prostorijama MZ »Banija« uz brojne buduće članove i simpatizere. Za prvog predsjednika društva tada je izabran Josip Grdina, a za tajnika Antun Petrekanić.

U proteklom razdoblju društvo je postiglo zavidne uspjehe: osnovane su planinarske sekcije u OŠ »Banija«, ekonomsko-turističkoj školi i Mješovitoj industrijsko-obrtničkoj školi, dvadesetak članova je završilo tečaj za zaštitu prirode, a petnaestak tečaj za markaciste HPS-a, osnovana je prva Gorska straža čuvara prirode i prve eko-patrole u Hrvatskoj, nekoliko članova uspelo se na Aconcagu, sudjelovalo se na brojnim orijentacijskim natjecanjima, planinarilo diljem Hrvatske i Slovenije, uređena je planinarska kuća »Mont Zadobarje« u Zadobaru, održan je niz predavanja, a svakako najveći uspjeh je otvaranje planinarske obilaznice »Četiri rije-

ke Karlovačke» od Donjeg Pokuplja preko Skupice, Šume Kozjače i Vinice do Turnja.

Na svečanoj sjednici evocirane su uspomene na Dragojlu Jarnević, Karlovčanku, ilirkiju i prvu alpinistku, koja se 19. travnja 1836. uspela se na brdo Martinščak ponad Karlovca po kojemu društvo nosi ime.

Prof. dr. Ante Starčević

HPD »IVANČICA«

Izborna skupština HPD »Ivančica«, Ivanec, izabrala je novo vodstvo za iduće četverogodišnje razdoblje. Novi predsjednik je Cvjetko Šoštarić, potpredsjednik Eduard Putar, tajnik Borislav Kušen, blagajnik Kristijan Šoštarić, a gospodarski referent Franjo Hrg. O izletima će se brinuti Josip Geček, o akcijama na Ivančici Nikola Nišević, o markacijama Franjo Friščić, o ekologiji Boris Županić dok će promidžbu voditi Tomislav Friščić, a foto-sekciju Pjer Jagetić. U Nadzornom odboru biti će Franjo Surjak, predsjednik i članovi Ivan Geček i Ivan Krašek. Predsjednik Suda časti je Franjo Ernoić, a članovi Antun Herec i Ivan Peček.

Skupština je ocijenila da su svi lanjski planovi ostvareni, dapače i premašeni, a detaljno su utvrđeni i planovi za ovu godinu. Izdvajamo masovni prvosvibanski izlet na Ivančicu, proslavu Ivana sa svečanom misom i u kolovozu akciju »Kretanje-zdravlje« na Ivančici. Planirano je i desetak grupnih ili masovnih izleta na planine diljem Hrvatske i Slovenije te nekoliko planinarskih pohoda u visoko gorje.

Posebna briga bit će posvećena održavanju planinarskih objekata na Ivančici. U planu je dogradnja depandance planinarskog doma i čišćenje planine, pogotovo u podnožju gdje je najviše smeća.

Cvjetko Šoštarić

HPD »PRENJ 1933« MOSTAR

U Hrvatskom domu »Herceg Stjepan-Kosača« u Mostaru 21. ožujka održana je skupština HPD »Prenj 1933«. Na Skupštini je bilo oko 150 ljudi, što je lijepa brojka, koja govori o sve većoj zainteresiranosti građana Mostara za planinarstvo čime se u proteklom razdoblju nismo mogli baš pohvaliti. Polovina nazočnih bili su mlađi, što ohrabruje i veseli jer smo prije bili zbrinuti malim zanimanjem mladeži.

Unatoč neriješenom financiranju Društvo je postiglo značajne rezultate. Jedan od njih je preuzimanje na korištenje osnovne škole u selu Bogodolu 20 km od Mostara, koja se preuređuje u planinarski dom. Bit će to lijep planinarski kutak na obroncima planine Čabulje. Ostvarena je i uspješna suradnja s francuskim bataljunom smještenim u Mostaru, uz čiju je pomoć skupi-

na planinara pohodila južno-francuske Alpe. Ostvareno je i 25 izleta diljem Herceg-Bosne.

Zadaće Društva u 2001. godini su klupske prostorije, rad na ustroju GSS-a i pribavljanju opreme, nastavak uređenja planinarskog doma, priprema terena i početak izgradnje planinarskog skloništa u podnožju Velike Vlajne na Čabulji.

Skupština je izabrala i novi Upravni odbor koji čine: Andelko Martinović, Sara Romano-Vujinović, Miljenko Bošnjak, Dražen Pažin, Željko Knezović, Pero Marić, Vesna Jurišić, Milenko Tomić, Zdenko Galić, Dalibor Prga i Goran Šunjić.

Sara Romano-Vujinović

DRUŠTVENI IZLET HPD »ZAGREB-MATICA« NA KALNIK

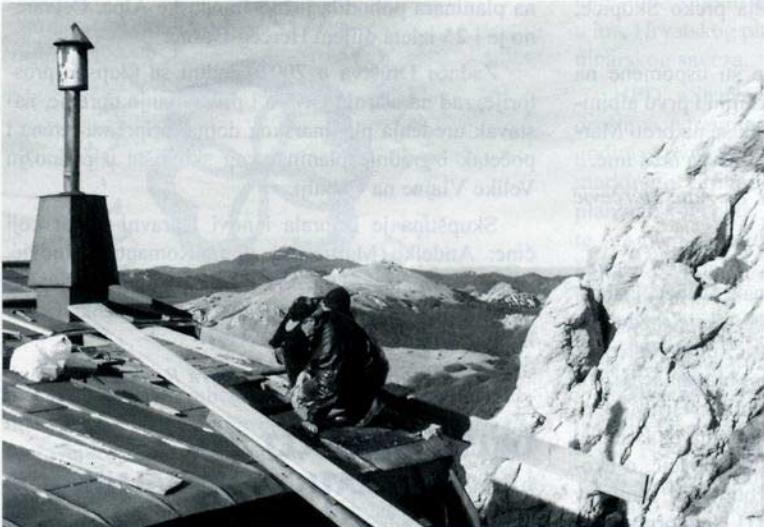
HPD »Zagreb-Matica« obnovilo je tradiciju društvenih izleta, pa je tako 22. travnja održan izlet na Kalnik koji je okupio 150 članova društva. Išlo iz Gornje Rijeke i sela Kalnika do planinarskog doma. Većina sudionika obišla je poučnu stazu i uspela se na Vranilac (643 m) te na staru gradinu Veliki Kalnik. Cilj toga izleta bio je poticaj boljoj suradnji između šest sekcija HPD »Zagreb-Matica« i planinara svih generacija koji se okupljaju u društvu. Na izletu je sudjelovala i planinarska škola, koja je ove godine okupila 74 polaznika. Izlet su vodili Alan Čaplar i Željko Hudoletrjak iz Omladinske sekcije.

Mirjana Sabolić

POPRAVLJEN KROV PLANINARSKE KUĆE »SNJEŽNIK«

Planinarska kuća na Snježniku, sagradena prije 50 godina pod samom vršnom stijenom Snježnika, nalazi se na mjestu izloženom svim vremenskim nepogodama, posebno udarima juga (od bure ga štiti sam vrh), a zimi velikim nanosima snijega. Tako je uobičajeno da je do svibnja sa sjeverne strane zatrpana u snijegu, te da snijeg doseže do krova. U »zlatno doba«, kada su zime bile s daleko više snijega, ekstremni skijaši su se čak spuštali s vrha Snježnika i preko krova skakali skijama na strminu pod domom i spuštali se do dna Grla).

Upravo zbog velike količine snijega koji s vrha pritiče sjeverni rub krova, prije nekoliko godina pukla je rubna greda na krovu, savio se krovni lim, a bura bi nabila snijeg pod lim, te je stalno kapalo u kuhinji kuće. Čim je područje Snježnika prije tri godine ušlo u prošireni dio Nacionalnog parka Risnjak, Uprava Parka je ponudila pomoć u saniranju krova i radovi su napokon obavljeni u jesen prošle godine. Kada je, prilikom popravka otkriven taj dio krova, ustanovljeno je

Popravak krova na planinarskoj kući »Snežnik«

da treba popraviti i zamijeniti dvostruko veću površinu krova, te su se radovi povećali na dva dana. Zanimljivo je da je krov popravljen posljednjih dana studenoga, po prekrasnom sunčanom i suhom vremenu, u vrijeme kada je Snežnik već trebao biti pod debelim snježnim ogrtačem, a tada snijegu nije bilo ni traga.

Branko Škrobonja

DEVETI PLANINARSKI MARATON PO MOSORU

Uspješno održan deveti planinarski maraton od Klisa do Omiša preko svih vrhova Mosora, u organizaciji HPD »Ante Bedalov«, Kaštel Kambelovac.

Od 52 prijavljenih na startu se u nedjelju 22. travnja pojavilo 22 planinara. Mnogi su odustali zbog promjene održavanja maratona od subote na nedjelju i loše vremenske prognoze. Nažalost, u subotu je bilo idealno vrijeme, a u nedjelju su na Mosoru doživjeli grmljavinsko nevrijeme, snježnu vijavici i buru, te na kraju kišu. U jednom se trenutku zbog grmljavine na gremenu razmišljalo o odustajanju, no crne oblake odnijela je bura sa snijegom.

Od 22 sudionika najmladi je bio Tomislav Livaja (13 g.) i najstariji Josip Pejša (58 g.), koji maraton prolazi osmi put. Troje planinara koji se bave ekstremnim sportovima, pa im je maraton bio izvanredan trening, prošli su ga za nevjerojatnih 6 sati i 4 min. To su bili Slobodan Soldo (HPD »Beliče«), Marko Didak (PDS »Velebit«, Zagreb), te Ivica Matković (»Spirit«, Split). Zahvaljujući velikoj brzini izbjegli su gromove i snježnu oluju te se suhim gremenom spustili u Omiš.

Bivši rekord Željka Balova (HPD »Mosor«, Split) iznosio je 6 sati i 30 min. Rekorderi po broju prijedenih maratona po Mosoru su Ante Ivanović (7 puta) i Josip Pejša (8 puta) iz HPD »Ante Bedalov«, Kaštel Kambelovac.

Zahvaljujemo HPD »Mosor« Split za odlično markiranu stazu gremenom Mosora koja je pomogla planinarima da kroz maglu i snijeg uspješno dodu do Omiša.

Josip Pejša

OBNOVLJEN PUT NA VELIKI SADIKOVAC

Novoosnovano planinarsko društvo »Prpa« s Baških Oštarija obaješće planinare da je ponovo markirana planinarska staza s prijevoja Takalica na vrh Velikog Sadikovca, te da se od ovoga ljeta ona opet može koristiti za uspon. Do vrha ima nešto više od sat i pol hoda.

Planinarska kuća »Vodice« na Žumberačkoj gori

PANTONE® COLORS

CHROMOS^{dd}

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

CHROMOS

Printing Ink Factory Samobor - Croatia

JOHANN FANZOJ

PUŠKARI OD 1790.
FARLACH AUSTRIJA

OPREMA ZA LOVCE I PLANINARE

MAINDL CIPELE

WAX JAKNE

BRIKO NAOČALE

NAPRTNJAČE

LEKI ŠTAPOVI

ČARAPE

RUKAVICE

Atraktivan izbor proizvoda uz akcijske cijene!

**Planinarskim društvima odobravamo
popust na veće narudžbe**

Fanzoj - inox d.o.o. Ogrizovićeva 40 10000 Zagreb Hrvatska
Tel. 01/38 22 655 Tel./fax: 01/38 20 185 Mobitel 098/283-441